Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 10 март
ШАНБА
№ 57 (4.851).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

ИЛҒОРЛАР. МИНБАРИ

«САВАЙ» СОВХОЗИ: ҳар сигирдан 4. 198 килограммдан

Сут булоғини тошириш Озиқ-овқат программасида қўйилган энг муҳим ва салмоқли вазифалардан биридир. Хўш, мўл сут соғиб олишни кўпайтириш учун нималар қилиш керак? Бунинг учун бизнингча, тўртта нарсага эришмоқ зарур. Ем-хашак негизини мустаҳкамлаш, чорвачиликни илм-фан ютуқлари асосида механизациялаш, сигир наслини яхшилаш, чорвадорларнинг ўз касбига бўлган меҳрини ошириш. Шу вазифалардан биронтаси чала бажарилар экан, мақсадга эришиб бўлмайди. Улар бир-бири билан занжир ҳалқаларидек боғланган.

Ниятларимизни ростмана рўёбга чиқариш мақсадида Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институти билан ҳамкорликда иш олиб бораётирмиз. Бизда ем-хашак муаммоси йўқ. Совхозимизда 7 та бўлим бор. 6-бўлим чорвачилик бўлимига айлантирилган. Комплексимиз замонавий типда, мутахассислар етарли. Деярли барча иш механизация ёрдамида бажарилади. Бўлимимиз 5 та сутчилик, 2 та ғунажинчилик, 1 та бузоқчилик, 1 та бўрдоқичилик бригадасидан ташкил топган. Бригада етакчиларининг ҳаммаси мутахассислар. Чорвадорларимиз касбиға меҳр қўйган кишилар. Уларнинг ишлашлари учун барча шарт-шароит яратилган. Моддий манфаатдорлик ҳам бошқа хўжаликлардагига нисбатан юқори. Сигирлар наслини яхшилашда ҳам кўп ишлар қилдик.

Мен юқорида таъкидлаганим тўрт асосий вазифадан биттаси, яъни сигирлар наслини яхшилаш борасидаги ҳаракатларимиз тўғрисида батафсилроқ тўхталмоқчиман. Чунки кўп жойларда наслчилик масаласи ҳамон етарли даражада ечилмаган. Бу нарса сут етиштиришни кўпайтиришга монелик қилаётир. Сигирнинг зоти яхшиланмас экан, сут соғиб олиш кўпаймайди.

Дастлаб сунъий қочириш усули қўлланилганида ишимиз юришиб кетавермади. Лекин ҳафсаласизлик қилмадик, ишончни йўқотмадик. Шу усулни қатъият билан давом эттиравердик. Ана шу заҳматли изланиш даврида осеменатор Илмдор Вейсаловнинг хизматлари катта бўлди. Ҳаммамиз бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилдик. Албатта, мақсадга бир-икки йилдаёқ эришиб қолганимиз йўқ. Ниҳоят, Америка ва Швейцариядан келтирилган наслли мол уруғидан бузоқ олишга эришдик. Галдаги асосий вазифа ўша бузоқларни соғлом ўстириш, яхши парвариш қилиш бўлди.

Бузоқларни тоза ҳавода эркин ўсишига эътиборни қаратдик. Янги туғилганларининг ҳар бирига икки ой қаймоғи олинмаган сут ичирдик. Шундан кейин яна олти ой давомида 600 литрдан қаймоғи олинган сут бердик. Шундан кейин эркак бузоқларни алоҳида, ғунажинларни алоҳида парваришлай бошладик. Ғунажинлар 16-18 ойда 340-360 килограмм вазнга етди.

Биринчи туғма ғунажинларни сигирсоғарларга биркитиб қўйдик. Шунчаки қараб туриш учун эмас, албатта. Меҳр қўйиб парвариш қилиш масъулиятини зиммаларига қўйдик. Сигирсоғар ўзининг асосий ишидан ташқари, ғунажинларни массаж қилгани учун ойига 94 сўм 50 тийин қўшимча иш ҳақи ола бошлади.

Ғунажин туққандан кейин бераётган сути миқдорига қараб озиқлантирилади. Агар 10 литр сут берса 4,4 килограмм ем едирилади. Биз эса уни 6 килограммга кўпайтирдик. Сут миқдори 11-12 килограммга кўпайса ем ҳам оширилади. Шу тариқа биринчи туққан ғунажинни юз кунлик синовдан ўтказамиз ва маҳсулот бериш даражасини аниқлаймиз. Шундай қилиб, 10-12 литр сут берувчи ғунажинларни бошқа хўжаликларга берамиз. Маҳсулдорларини эса насл учун сақлаймиз.

Ҳозирги сермаҳсул сигирларимизни туғилган кунидан бошлаб физиологиясини ўрганганмиз. Соғувчиларимиз маҳсулдор сигирларни шу тариқа кашф қилишди. Ҳозир кунига 20-27 литрдан, йил давомида эса 10500 литрга етказиб сут бераётган рекордчи сигирларга эгамиз.

Молларни уч маҳал соғиб олишга одатланганмиз. Шундай қилинмаса маҳсулот бериш бир кундаёқ 20-25 фоизга камайиб кетиши мумкин. Бу ҳатто насл олинишигача бориб етади. Натижада ҳаммасини яна бошдан бошлашга тўғри келади. Хуллас, кўп йиллик ҳаракатларимиз зое кетмади. Сут етиштиришни кескин кўпайтиришга муваффақ бўлдик. Ўтган йили ҳар бош сигирдан ўртача 4.198 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олишга эришдик.

Бу кўрсаткич чегара эмас, албатта. Чунки, айрим сутчилик бригадалари бундан ҳам юқорироқ натижаларни қўлга киритдилар. Ҳаракат қилсак, самаралар янада яхшироқ бўлишини иш якунлари тасдиқлаб турибди. Мирзажон Жумабоев бригадаси соғувчилари 1989 йилда биринчи туғма ғунажинларнинг ҳар биридан ўртача 4497 килограммдан сут соғиб олишиб, биринчиликни эгаллашди. Мирзараҳим Эргашев бригадасида эса 4460 килограммдан сут етиштирилди. Бу ҳар бош сигирдан олинажак пландаги маҳсулотдан 450-500 килограмм кўпдир.

Ҳозирги кунларда ҳам сут соғиб олишни камайтирганимиз йўқ. Ҳар сигирдан ўртача 12-13 килограммдан сут соғиб олинаётир. Сигирларимиз зотдор бўлгани учунгина шундай натижаларга эришаётганимиз йўқ. Парваришни кўнгилдагидек олиб бораяпмиз. Соғин сигирларни кунига 10-12 хил емиш билан 6-7 марта озиқлантираяпмиз. Сервитамин беда унидан тортиб, бўтқагача тайёрлаб бераяпмиз. Энг муҳими молбоқарларимиз, соғувчиларимиз, мутахассислар бутун масъулиятни ҳис қилган ҳолда меҳнат қилишаётир.

Бу гапдан, демак, барча муаммолар батамом ечилибди, қийинчиликлар ортда қолибди, деган хулосани чиқармаслик керак. Ишимизга ҳалал бераётган вазиятлар, қўлимизни узатсак етмаётган нуқталар талайгина. Илгариги йилларда 900 бош атрофида соғин сигиримиз бўларди. Ҳозир эса 1200 бошга етган. Чунки совхозимиз наслчилик хўжалиги ҳисобланади. Келажакда зотли соғин сигирлар бош сонини 2000 тага етказишимиз керак. Бу ўз-ўзидан рўёбга чиқиб қоладиган иш эмас. Бунинг учун бизга ҳамма томонлама ёрдам керак. Лекин кўмак ҳамон жонланмаётир.

Масалан, ҳозирга қадар 82 тонна кунжара олдик, холос. Бу нима бўлади? Соғин сигирларимиздан мўлжалдаги сутни олиш учун уларнинг ҳар бирига кунига 60 килограммдан ем-хашак беришимиз керак. Ёки яна бир бошқа масалани ҳамон мутасадди ўртоқларга тушунтира олмаяпмиз. Сутни Андижон сут-мой заводига топширамиз. Унинг ёғи олингандан кейин 40 фоизини наслли бузоқларга ичириш учун бизга қайтариб беришлари керак. Амалда эса аранг 20 фоизини қайтариб беришаётир. Ахир, биз боқаётган бузоқлар фақат хўжалигимиз учунгина эмас! Эртанги кунни кўпроқ ўйлаш керак. Бузоқларни область хўжаликларини наслли, сермаҳсул сигирлар билан таъминлаш мақсадида боқаяпмиз-ку?! Уларни яхши парвариш қилиш эртага вилоятимиз хўжаликларида сут етиштириш кескин кўпаяди, дегани эмасми?! Шу нуқтаи назардан сут-мой заводи ўз ҳақимизни тўла қайтариши керак. Шунда ишларимиз бугунгидан ҳам жонланиб кетади.

Сут етиштиришни кўпайтириш асосида халқимизнинг сут маҳсулотларига бўлган ўсиб бораётган талабларини қондириш учун мавжуд имкониятдан фойдаланаётирмиз. Бу ишда жуда катта амалий ёрдам бераётган Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институти коллективига миннатдорчилик билдирамиз. Бизнинг совхозимизда сут етиштириш муттасил кўпайиб бораётир. Аммо вилоятимиздаги айрим хўжаликлар ҳамон танг аҳволдан чиқолмаяптилар. Коллективимиз ана шундай колхозлар ва совхозлар фермасини наслли сигирлар билан таъминлашни зиммаларига олган.

Бу борадаги фаолиятимизни янада жонлантириб, областимизда сут етиштиришни кўпайтиришга ўз ҳиссамизни қўшишни бурчимиз деб биламиз.

Ш. ЖУМАБОЕВ,
Қўрғонтепа районидаги «Савай» совхоз-техникумининг бош зоотехниги.

Усмон Юсупов районидаги Ульянов номли совхоз бундан уч йил аввал давлатдан ярим миллион сўм қарздор эди. Хўжаликда қурилиш ишлари ўз ҳолига ташлаб қўйилган, марказий қўрғонни ободонлаштириш ҳақида ҳеч ким ўйламасди. Янги директор Муродилла Саидовнинг ташаббуси билан хўжалик ҳисоби, коллектив ва ижара пудрати жорий этилгач, қисқа муддат ичида қолоқликка барҳам берилди. 40 та коттеж, қарийб 1.500 нафар ўқувчига мўлжалланган иккита мактаб, болалар боғчаси, чойхона, ёзги кинотеатр, Бахт уйи қурилди. 145 оила бошпанали бўлди, 300 хонадонга томорқа берилди. Посёлкага газ келтирилди.

Айни кунларда меҳнат аҳли жорий йил ҳосилига пухта замин яратмоқда.

СУРАТДА: совхоз директори, Ўзбекистон ССР халқ депутати Муродилла Саидов (ўнгдан) бригада бошлиғи Асадбой Авазов ва бўлим бошқарувчиси Алибой Омонов билан дала юмушлари хусусида суҳбатлашмоқда.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

«БИРЛИК» РАҲБАРЛАРИ НИМАГА ДАЪВАТ ЭТМОҚДАЛАР?

МАЪЛУМКИ, 3 март куни Паркентда рухсат берилмаган митинг бўлиб ўтди. Митинг фожиали оқибатларга олиб келди ва одамлар қурбон бўлди. Тўрт киши, жумладан Паркент районида аҳолисидан уч киши ва бир милиция офицери ҳалок бўлди. Аслида қандай воқеа рўй берди?

Мана шу воқеаларнинг бошланиши, сўзсиз, Бўка районидаги воқеалар айни Бўкадан Паркент районига месхети турклари олиб келиниб, «Кумушкон» пансионатида жойлаштирилганлиги билангина эмас, айни пайтда Паркентдаги митинглар ҳам, Бўкадаги митинглар ҳам айнан бир-бирига ўхшашлиги билан ўзаро боғлиқдир.

Дастлаб шуни таъкидлаш лозимки, Паркент ва Бўка районларидаги аҳвол ташқаридан қараганда анча дуруст кўринсада, ўн йиллар давомида тўпланиб қолган ва бутун республикага хос бўлган ижтимоий-иқтисодий муаммолар ҳар иккала районда ҳам мавжуд — бу районларда кўпчилик аҳолининг турмуш даражаси паст, ер етишмайди, маиший қулайликлар йўқ. Айни мана шу муаммолар одамлар норозилигига асосий сабаб бўлди, деб ўйлаймиз.

Мазкур районларнинг раҳбарлари етилган ижтимоий муаммоларни ўз вақтида ҳал этишга зарур даражада эътибор бермаганликларини ва бунинг устига митингга ҳозирлик кўрилаётганлигини билатуриб, тушунтириш ишлари олиб бориш учун райондаги барча фаоллардан фойдаланмаганликларини ҳам эътибордан четда қолдириб бўлмайди. Ваҳолонки, шу куни Паркентга келган республика раҳбарлари билан суҳбатда қариялардан бири ана шу ҳақда алам билан гапирди. Бутун умр мана шу районда яшаган қариялар, уруш ва меҳнат ветеранлари етилган воқеалардан четда турган хўжаликлар раҳбарларининг, сайлаб қўйилган фаолларнинг, зиёлиларнинг сусткашлиги тўғрисида ошкора гапирдилар.

Воқеалар бошланишидан бир неча кун илгари «Бирлик» ташкилотининг митингга даъват этувчи варақалари тарқатилганлигини, Тошкент бозорларида, айрим ўқув юртларида паркентликлар районда бўкалик месхети турклари жойлаштирилганлиги учун ҳақоратланганликларини айтиб ўтиш зарур.

Эрталаб Паркентнинг турли жойларида одамлар гуруҳ-гуруҳ бўлиб тўпланишиб, район партия комитети томон юра бошладилар. Партия ходимлари олиб борган тушунтириш ишлари ўз самарасини бермади. Одамлар тобора кўпайиб борди. Бундан илгари Бўка районида ҳам худди шунга ўхшаш воқеа юз берган эди. У ерда ҳам одамлар дастлаб 20—30 киши бўлиб, сўнгра бу рақам 100 кишига ва сўнгра 1000 кишига етган эди. Бу ерда муайян кишилар, шу жумладан «Бирлик» вакиллари ижтимоий-иқтисодий муаммоларни, савдо, соғлиқни сақлаш соҳасидаги нуқсонларнигина эмас, шу билан бирга райондан месхети туркларини олиб чиқиб кетиш, халқ депутатлари сайлови якунларини бекор қилиш тўғрисидаги қатъий талабни ўртага қўйган эдилар, яъни талаблар сиёсий масалалар билан ниҳоясига етган эди. Паркентдаги воқеалар тўғрисида гапирар эканмиз, Бўка районида ўт қўйишлар (48 та уйга ўт қўйилган эди), зўравонликлар рўй берганлигини назарда тутиб, Паркент районига милиция қўшимча кучлари ва ички қўшинлар бўлинмаси олиб кирилганлигини ҳам айтиш лозим.

Милиция кучлари Ўзбекистон ССР Олий Советининг майдонларда ва бошқа очиқ жойларда митинглар ўтказишни тақиқловчи Фармонига биноан митингга тўпланган кишилардан тарқалишни талаб қилганларида ва улар қурол ишлатмай, таёқлардан фойдаланиб оломонни ижроия комитет биносидан четлаштира бошлаганида оломон уларни тошбўрон қилди. Натижада милиционерлар орасида азият чекканлар бўлди. Шу пайтга келиб рухсат берилмаган митинг қатнашчиларининг сони 5 минг кишига етди. Улар орасида бошқа жойдан, хусусан Бўка районидан келган кишилар анчагина эди.

Воқеаларни назорат қилиб бўлмай қолди. Милиция ва ички қўшинлар солдатлари қурол ишлатдилар. Автомобиллар ва автобуслар, район ички ишлар бўлимининг биноси ёндириб юборилди.

Айни пайтда шуни айтиш керакки, раҳбар органлардан ҳеч ким қурол ишлатишга рухсат бермаган эди.

Отишга буйруқ берилган ёки берилмаганлигини ёхуд кимдир тошбўрондан чўчиб, қурол тепкисини босиб юборганлигини — буларнинг ҳаммасини нуфузли комиссия диққат билан ўрганиб чиқади. Айбдорлар, лавозимидан қатъи назар, ғоят қаттиқ жазога тортилади. Шу хусусда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг комиссия тузиш ҳақидаги махсус қарори қабул қилинди. Комиссияга СССР ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг вакиллари, хўжаликларнинг раҳбарлари киритилдилар.

Бироқ мана шу фожиали воқеалар яна бир нарсани: республикадаги вазиятнинг барқарорлашиши, одамларнинг осойишталиги кимларгадир мақбул эмаслигини, бу нарса ўзларини «Бирлик» норасмий ташкилотининг раҳбарлари деб билган айрим кишиларнинг режаларига кирмаганлигини ошкор қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми февраль ойидаёқ илгари айтиб ўтилганидек, республикадаги мураккаб вазиятни ҳисобга олиб, оммавий митинглар ва намойишларни тақиқлаш тўғрисида қарор қабул қилган эди. Паркентдаги митингга чиққан кишиларнинг кўпчилиги эҳтимол бу ҳақда билмаган бўлишлари мумкин. Аммо «Бирлик» ташкилотининг митингда фаол иштирок этган раҳбарлари буни шубҳасиз билар эдилар. Ҳаммага маълум А. Пўлатов Паркентдагина эмас, Бўкада ҳам халқни оммавий бўйсунмасликка, давлат идоралари қарорларини бажармасликка ошкора даъват этди. Бунинг устига А. Пўлатов ва унинг атрофидагилар фактларни ошкора бузиб кўрсатиш йўлига ўтиб олдилар. Улар ўзларининг омма орасидаги нутқларида, тарқатилаётган варақаларда республика раҳбарияти аҳоли турмуш даражасини ошириш борасида амалга ошираётган чора-тадбирлари сохта ва уйдирма деб, уларга ишонмасликка даъват этмоқдалар.

Аммо фактлар буни рад этади. Ҳозирнинг ўзидаёқ деҳқонларга салкам 160 минг гектар ер ажратиб берилди, пахта етиштиришнинг 1990 йилги плани анча қисқартирилди ва у 1,5 миллион тонна пахта толасини ташкил этади. Пахта якка ҳокимлигини бутунлай тугатишга ҳали анча вақт бор, албатта, бироқ халқимиз учун ғоят муҳим бўлган бошқа экинлар майдонини кенгайтириш йўлидан борилаётганлиги яққол кўриниб турибди.

Бундан ташқари пахтага тўланадиган қўшимча ҳақ кўпайтирилди.

Давлат мактабларда, болалар боғчаларида болаларни бепул овқатлантириш учун ҳам маблағлар ажратди. Бу айниқса қишлоқ жойларда катта мадад бўлмоқда. Ҳомиладор аёллар қўшимча овқатлантириладиган бўлди. Кадрлар сиёсатида, илмий кадрларни тайёрлаш сифатини яхшилашда катта куч-ғайрат сарфланмоқда. Яқинда ёш олимларнинг катта бир гуруҳи мамлакатнинг етакчи илмий марказларига жўнаб кетди. Меҳнаткашларнинг фаровонлигини яхшилаш, экология вазиятини соғломлаштириш, миллатлараро муносабатларни нормаллаштиришга оид бошқа жиддий тадбирлар ишлаб чиқилди ва ишлаб чиқилмоқда. Буни фақат сўқирлар ёки атайлаб шундай қилмоқчи бўлган кишилар кўрмаслиги мумкин. «Бирлик» раҳбарлари айни шундай қилмоқдалар. Улар ўзларини халқ вакиллари деб, Ўзбекистонда амалга оширилаётган барча ижобий ишларни камситишга уринмоқдалар, ҳар қандай ютуқларни эса ўзларининг иши деб билмоқдалар.

Нима учун шундай бўлмоқда, деган савол туғилади. Жавоб қидириб узоққа боришнинг ҳожати йўқ. Улар халқ адолатли тарзда илгари сураётган чинакам ижтимоий-иқтисодий талабларни ниқоб қилиб олиб, барча митингларда, ўзларининг барча варақаларида халқни «Бирлик» раҳбарларини халқ депутатлигига кўрсатишга чақирмоқдалар. Уларнинг ҳаракатларини ҳокимиятга интилишдан бошқа ҳеч қандай нарса билан изоҳлаб бўлмайди! Хўш, уларга ҳокимият нима учун керак? «Бирлик» раҳбарлари учун ҳокимият халқ турмушини енгиллаштириш учун керак, деб ўйлайдиганлар хато қиладилар. «Бирлик» буни ўз фаолиятининг бошида, у ва партия, давлат идоралари ўртасида алоқа йўлга қўйила бошлаган пайтда қилиши мумкин эди. Уларга матбуотда, радио, телевидениеда чиқишга имконият берилди. Марказий Комитетда учрашувлар ўтказилди. Уларнинг устави эълон қилинди. Халқ турмушидаги қийинчиликлардан фойдаланилди, баландпарвоз гаплар айтилиб, одамлар бахт-саодати учун курашчилар ниқоби остида иш юритилди. Фақат бир нарса — амалий иш бўлмади. Айтганча, «Бирлик» раҳбарларининг конкрет ишлари энг гавжум жойларда митинглар ўтказишда ўз ифодасини топмоқда. У ерларда яна халқ қисматини енгиллаштириш зарурлиги тўғрисидаги бақириқ-чақириқлар, рўй бераётган воқеалардан ўз манфаатлари йўлида фойдаланишга интилишлар бўлди. Бўкани яна бир бор эсга олайлик. Районга келган республика раҳбарлари тартибсизликларнинг пайини қирқиш учун ниҳоятда шошилинч чоралар кўрдилар. Бу ерга дарҳол «Бирлик» раҳбарлари ҳам етиб келишди. Улар ҳам аланга ичидаги уйларни, тўнтарилган автомашиналарни кўришди. А. Пўлатов ўз нутқида жаҳолатни тўхтатиш ўрнига республика ҳукумати томонидан ижтимоий-иқтисодий муаммолар ҳал этилишига ишонмасликка даъват этди, Олий Советга сайлов натижаларини бекор қилишни, районда «Бирлик» бўлимини тузишни талаб қилди ва ҳаммаёқ ёниб турган пайтда оломонни қўзғади. У ва унинг сафдошлари ўзларини байналмилалчи, деб эълон қилиб, райондан минглаб бошқа миллат кишилари шошилинч тарзда олиб чиқиб кетилишини беparволик билаб кузатиб турдилар.

Шуни айтиш керакки — гап чинакам халқ ҳаракати сифатида вужудга келган, республика бутун аҳолисининг иродаси ва орзу — ниятларини ифодаловчи «Бирлик»нинг ўзи ҳақида бораётгани йўқ. Гап «Бирлик» шиорлари билан ниқобланиб, ўзининг бутун куч-ғайратини миллатлараро нифоқни авж олдиришга, бемаъни, иғвогарона миш-мишларни тарқатишга сарфлаётган кимсалар ҳақида бормоқда. «Бирлик» бошида турган, бу норасмий ҳаракатнинг самимий тарафдори бўлган кишилар ундан четлашганлиги бежиз эмас. Тўғрироғи, улар «Бирлик» ғояларидан эмас, балки ҳозир ўзларини унинг раҳбарлари, деб атаётган кишилардан четлашдилар.

Бугунги кунда уларнинг иғвогарона ҳаракатлари кимга энг кўп маъқул тушмоқда? Бу биринчи навбатда бизнинг чет эллик «дўстларимиз» ва «хайрихоҳларимиз»га маъқул бўлмоқда. Кейинги пайтда улар ҳақда танқидий руҳда гапириш расм бўлмай қолди, бунинг устига айрим журналистларимиз чет эл радиоовозлари эшиттираётган ахборотни холислик намунаси деб эълон қилмоқдалар. Лекин Ўзбекистонда кейинги пайтда содир бўлган воқеаларнинг, республикамиз турмушида рўй бераётган ўзгаришларнинг ёритилиши чет эллик журналистлар туйғуларининг самимийлигига шубҳа билан қарашга мажбур қилмоқда. Самарқанд шаҳрида комендантлик соати жорий этилганмиш, деган рўй-рост сохта ахборотни, босмачилик тарихи ҳақидаги фирибгарликни ва ҳоказоларни эслайлик. Мана энди Бўка, Паркент ва республикамизнинг бир қанча бошқа областларидаги воқеаларни олайлик. Бундай ахборотларни асосий етказиб берувчилар ҳам худди шу «Бирлик» раҳбарларидир. Улар чет эл радиоовозлари ёрдамида республикада ижтимоий тузумни бузишга, халқлар ўртасида ишончсизлик уруғини сочишга, вазиятни барқарорлаштириш юзасидан партия ва совет органлари кўраётган тадбирларга ишончсизлик уйғотишга умид қилмоқдалар.

Партия ва совет идораларининг ходимлари бу кишиларга бундай сиёсатнинг ҳалокатли эканлигини чидам билан тушунтиришга бир неча бор уринишди, уларни қайта қуриш жараёнида, республика олдида турган барча муаммоларни ҳал этишда фаол иштирок этишга даъват қилишди. Лекин буларнинг барчаси уларга керак эмаслиги энди равшан бўлиб қолди. Уларнинг мақсади бошқа. Халқ ташвиши уларни қизиқтирмайди. Улар учун шахсий нафсониятлари, ғаразли мақсадлари ҳамма нарсадан афзал.

Республика қийин ва мураккаб даврни бошидан кечирмоқда. Унинг олдида кўпгина ҳал этилмаган муаммолар кўндаланг бўлиб турибди ва бу муаммоларни унинг аҳолиси бўлмиш биздан бошқа ҳеч ким ҳал этмайди. Бундан кейин қандай яшашимиз бизнинг меҳнатимизга, виждонимизга, бугунги кундаги ҳаётий позициямизга кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Ҳар биримиз ўз позициямизни аниқ белгилаб олайлик!

БЕПОЁН ВАТАНИМИЗ УЗРА БАҲОР НАФАСИ

Баҳор бошланди. Кун 4 соатдан кўпроқ узайди. Ҳамма жойда меҳнат таронаси навбаҳорга ҳамоҳанг янграмоқда.

Дон области деҳқонлари ҳам ниҳоятда эрта далага чиқдилар. Ростов области жанубий районларининг механизаторлари лалмикор ерларда экишга тайёргарлик ишларини бошлаб юборишди.

* * *

Қозоғистон жанубий шарқида ерларга яхоб суви берила бошланди, бу эса ем-хашак етиштириладиган далаларнинг маҳсулдорлигини бир неча баравар ошириш имконини беради.

* * *

Гўшт чорвачилиги ривожланган қақроқ ерларнинг таҳминан 100 минг гектарида энди экологик жиҳатдан фойдали суғориш ишларини бошлашга қарор қилинди.

* * *

Днепропетровск областидаги «Никопольский» агрокомбинати хўжаликларининг деҳқонлари баҳор эрта келганлигига қарамай, омилкорлик билан иш бошладилар. Ерларни бороналаш билан бир қаторда кўп йиллик ўтлар экиладиган майдонлар парвариш қилинмоқда.

Область партия комитетининг пленуми

ЖИЗЗАХ, 9 март. (ЎзТАГ). Бугун Жиззах область партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Унда ташкилий масала кўриб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Давлат сув хўжалиги қурилиши комитетининг раиси бўлиб ишлаган Э. Турсунов Жиззах область партия комитетининг биринчи секретари, Ю. К. Галкин иккинчи секретарь қилиб сайланди. М. Х. Умаров, Ҳ. Аширқулов, Т. Б. Умурзоқов область партия комитетининг секретарлари этиб сайландилар. Пленум қатнашчилари область партия комитети бюросини сайладилар, бўлим мудирларини тасдиқладилар.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримов нутқ сўзлади.

Область Советининг сессияси

ГУЛИСТОН, 9 март. (ЎзТАГ). Бугун бу ерда халқ депутатлари Сирдарё область Советининг сессияси бўлди. Сессияда ташкилий масалалар кўриб чиқилди.

Сирдарё область партия комитетининг секретари И. Йўлдошев халқ депутатлари Сирдарё область Советининг раиси этиб сайланди.

Б. Маҳмудов Сирдарё область Совети ижроия комитетининг раиси этиб тасдиқланди.

Сессия ишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари У. Қ. Исмоилов иштирок этди.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ: КПСС XXVIII съездига тайёргарлик

ҲАРАКАТ НУҚТАСИ

БУ воқеа қурилиш ташкилотларидан бирида рўй берди. Эътиқодли, ташаббускор коммунист оғир хасталаниб, шифохонада тўрт ой даволанди. Соғайиб чиққач аъзолик бадалларини тўлаш учун борганида илгари унинг ҳаққоний танқидларидан «озор» кўрган баъзи кимсалар уни КПСС Уставига мувофиқ муҳокама қилиб, жазолашни таклиф этишди...

Китоб районидаги Улуғбек номли колхоз партия комитетининг секретари Жалолбой Ҳасанов билан суҳбатимиз шундан бошланди.

— Бундай ҳоллар янгиланиш жараёнида учраб турибди, — деди суҳбатдошим.— Бу ҳали сафларимиз унча мустаҳкам эмаслигидан, айрим коммунистларда сиёсий етуклик етишмаётганлигидан далолат. Бир нарса мени ўйлантиради. КПСС Уставида маромига етмаган, мавҳум бандлар бор. Қизғин баҳс-мунозараларда ўртага ташланаётган таклиф ва мулоҳазалар ҳам шу фикрнинг исботидир. Ҳал қилувчи бўғинларда қайта қуриш суст бораётганлигининг асосий сабабларидан бири партия қурилишининг асосий таянч нуқтаси, омма билан доимий мулоқот юритувчи қуйи бўғинларга амалда кенг мустақиллик берилмагани, ҳуқуқлари чекланганида деб биламан. Улар фақат сиёсий, ташкилотчи куч сифатида фаолият юритмоқдалар. Меҳнаткаш турмуш шароитини яхшилашга бевосита ҳисса қўшиш борасида қўли калта, моддий база ночор. Бунинг оқибатида тадбирларни изчил амалга ошириш йўлида кимларнингдир олдида сарғайишга тўғри келади.

Секретарь стол устидаги КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури лойиҳаси босилган газетани қўлига олди. Айрим жумлалар таги қалам билан чизилган, баъзи жойлари белгилаб қўйилган.

— Хўжалигимиз коммунистлари, барча меҳнаткашлари тарихий ҳужжатни зўр қизиқиш билан ўқиб-ўрганмоқдалар, — сўзида давом этди Ж. Ҳасанов. — У қуйи партия ташкилотларида, меҳнат коллективларида чуқур манфаатдорлик билан муҳокама қилинаётир. Лойиҳада жамиятнинг ҳар бир кишисига ва ҳамма қатламларига дахлдор жиҳатлари борки, ундаги фикрлар, бандлар тортишувларга, баҳс-мунозараларга сабаб бўлаяпти. Партком аъзолари билан биргаликда атрофлича танишиб, съездолди ҳужжатини коммунистлар, партиясизлар ўртасида кенг ўрганиш ва тарғиб этиш тадбирларини белгиладик. Муҳокамалар чоғида билдирилаётган таклиф ва мулоҳазалар тўпланиб умумлаштирилмоқда.

— Ҳаракат дастури лойиҳаси ҳақида шахсий фикрингиз қандай?

— Уни қайта-қайта ўқиб чиқдим. Назаримда бу ҳам илгариги кўпдан-кўп партиявий ҳужжатларга ўхшаб кетади. Айтилган фикрлар пуч ваъдалар бўлиб қолмаслиги керак. Айни вақтда ундан ўзимни қийнаётган қатор саволларга жавоб топдим. Кечикиб бўлса-да партия ўзини қайта қуриши зарурлигини тан олгани айниқса маъқул. Зеро, янгиланаётган жамиятни бусиз бошқариш мумкин эмас.

«Съездолди ҳужжатида қишлоқ меҳнаткашлари зиммасида ҳам юксак масъулият юклангани таъкидлаб ўтилган. Бу борада колхоз аъзолари нималар қилишаяпти? Коммунистларнинг олий анжуманига қандай тайёрланмоқда?», деган саволимизга партком котиби шундай жавоб қайтарди:

— Чиндан ҳам бугунги кунда аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш, турмуш фаровонлигини юксалтириш долзарб вазифа бўлиб турибди. Хўжалигимиз аҳли саноатни хом ашё билан таъминлашга ва дастурхон тўкинчилигига муносиб ҳисса қўшаётир. Буни ўтган йил натижаларидан яққол билиш мумкин.

ҲАММА нарса иқтисодиётга бориб тақалади. Ҳаракат дастури лойиҳасида ҳам мамлакат иқтисодий аҳволини соғломлаштиришга алоҳида тўхталингани бежиз эмас. Колхоз бундан беш-олти йил муқаддам давлатдан қарзга ботиб, қолоқ хўжаликка айланган эди. Лекин кейинги икки-уч йилдан бери бу ерда хайрли ишлар, ижобий ўзгаришлар бўлаяптики, кишини беҳад қувонтиради. Гектарлар унумдорлиги ошиб, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш кўпаймоқда, ички резервлардан самарали фойдаланилмоқда. Натижада иқтисодиёт тобора мустаҳкамланаяпти.

Ғалабанинг йўли ҳамиша машаққатли кечган. Ўтган йил қандай бўлганлиги барчага аён. Деҳқонлар юз берган қийинчиликларни мардона меҳнат билан енгиб ўтдилар. Бунда коммунистлар шубҳасиз авангардлик кўрсатишди. Меҳнаткашга тўла эркинлик берилмаса тармоқларни барқарор ривожлантириш қийин. Бултур маъмурият, партия, касаба уюшмаси ва комсомол ташкилотлари биргаликда ишловчиларга мустақиллик бериш, қулай иш ва дам олиш шароитлари яратиш, меҳнатнинг илғор усулларини кенг жорий этиш йўлини тутишди. Пировардида 1989 йил деярли барча соҳалар бўйича муваффақиятли якунланди. Гўштдан бошқа барча турлар бўйича давлатга маҳсулот сотиш юзасидан белгиланган топшириқлар бажарилди.

Таъкидлаш керакки, меҳнаткаш инсон ҳамиша ғамхўрликка, эътиборга муҳтож. Ўтган йили республика партия ва ҳукуматининг ташаббуси билан терилган пахтага қўшимча ҳақ белгилангани деҳқонлар кайфиятини кўтарди, ишига унум бахш этди. Бир жиҳатдан бу тадбир, иккинчи томондан эса йиғим-терим уюшқоқлик билан ташкил этилиб, ғоявий-сиёсий ишлар кучайтирилгани туфайли мавсум ҳар қачонгидан кўра қисқа фурсат ичида тугалланди. Она-Ватан хазинасига пландаги 1.460 тонна ўрнига 1.570 тонна сифатли оқ олтин ҳадя этилди. Муҳиб Назриддинов, Низом Ражабов, Қурбон Исоқов бошлиқ бригадалар гектар ҳосилдорлигини ўртача 30—32 центнердан оширдилар.

Хўжалик меҳнаткашлари бултур мева, сабзавот, картошка, сут, пилла сотишдан ҳам яхши манфаат кўрдилар. Ўтган йили колхознинг иқтисодий кўрсаткичлари қувонарли бўлди. Барча соҳалардан жами 2 миллион 939 минг сўм даромад олинди. Соф фойда 851 минг сўмни ташкил этди. Рентабеллик бир йилда ўн фоиз ошиб, 35,3 фоизга етди. 1989 йил давомида колхозчиларга 1 миллион 548 минг сўм ҳақ берилган бўлса, якунда ҳар сўмга салкам ярим сўмдан қўшимча тўланди. Бу Н. Ражабов бошлиқ бригадада ҳар сўмга 96, М. Назриддинов бригадасида эса 86 тийиндан тўғри келди.

Мўмай даромад, яхши иқтисодий манфаатдорлик хўжалик ҳаётининг барча қирраларини, меҳнаткашларнинг турмуш фаровонлигини юксалтириш, қишлоқларнинг ижтимоий қиёфасини янада яхшилаш имконини бераяпти. Колхозда ҳамма бригадалар дала шийпонига эга. Улар колхозчиларнинг ҳақиқий оромгоҳи. Бу масканларда радио, телевизор, газ, бошқа жиҳозлар бор, телефон ўтказилган, ичимлик сув келтирилган. Хўжалик марказида 90 ўринли «Саодат» болалар боғчаси ишлаб турибди. Қироатхона, учта тиббиёт пункти, учта дўкон, битта маиший хизмат уйи меҳнат аҳлига турли хизмат кўрсатмоқда. Хонадонларда енгил автомашина ва мотоцикллар кўпаймоқда.

Колхоз правлениеси партия комитети ва бошқа жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда йирик миқёсда қурилиш-ободонлаштириш ишларини амалга ошираяпти. Бултур ички йўлларни асфальтлаштиришга 117 минг, водопровод қувурлари ётқизишга 16 минг, жами маданий-маиший ишларга 302 минг сўм сарфланди. Шунингдек, республика партия ва ҳукуматининг кўрсатмалари асосида хўжалик ҳудудида яшовчи кишиларга томорқа участкалари берилмоқда. Ўтган йили шу масалада 177 та ариза тушганди. Уларнинг 87 таси қондирилди. Қолганларга шу ойда ер ажратилади.

Бундай хайрли ишлар жорий йилда қизғин давом эттирилади. Ҳаммом, 140 ўринли боғча, Мусобозор қишлоғида шифокорлик пункти ва бошқа қатор маданий-маиший объектлар қуриш, йўлларни асфальтлаштириш, қишлоқларга табиий газ ўтказиш планга киритилган.

Ҳаракат дастури лойиҳасида таъкидланганидек, «Ерда хўжалик юритишнинг барча шаклларини ривожлантириш озиқ-овқат муаммосининг негизи бўлиши керак. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг, маҳсулотни қайта ишлаш ва асрашнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, бу маҳсулотнинг даладан пештахтага келгунича нес-нобуд бўлишини камайтириш энг муҳим йўналиш бўлиб қолаверади». Бу борада хўжаликда бир қанча муаммолар мавжуд. Чунончи суғориладиган майдон камлиги, аҳоли зич жойлашгани ишни йўлга қўйишнинг илғор усулларини, жумладан ижарани кенг жорий этишни чеклайди. Лекин янгиликни қўлламасдан ҳам бўлмайди. Ортиқча ишчи кучлари йиғилмаслиги учун қишлоқларда ҳунармандчилик, касаначилик, маҳаллий саноат тармоқларини кенгайтириб, янги иш ўринлари вужудга келтириш мақсадга мувофиқ. Жорий йилда колхозда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишловчи цех қуриш мўлжалланмоқда.

ЯНГИЛАНАЁТГАН жамиятда бошланғич партия ташкилотларига эътибор ва мустақиллик оширилаётганлиги кўпчиликни мамнун этаяпти. Бугунги кунга келиб партия мавқеига озми-кўпми путур етганлиги сир бўлмай қолди. Қуйи бўғинлар нуфузи кучайтирилаётгани ана шу хатони тузатишга хизмат қилади.

Колхоз партия ташкилоти сафига 68 нафар коммунист жипслашган. Улар орасида ўз ишига моҳир, ташаббускор кишилар кам эмас. Биолаборатория ходими Гулнора Каримова, оддий колхозчи Жумақул Раҳмонов, механизатор Эгамназар Рўзиев, товуқбоқар Наби Абилов шундайлардан. Коллективда уларнинг ўринлари доим сезилиб туради.

КПСС Марказий Комитетининг ҳаракат дастури лойиҳасида партиянинг асоси бўлган бошланғич ташкилотлар ҳуқуқларини кенгайтириш алоҳида кўрсатиб ўтилган. Партияни ислоҳ қилиш, тубдан қайта қуриш ҳақида гап борар экан, аввало бу янгиланишни қуйидан бошлаш керак. Колхоз коммунистлари бу масъулиятни чуқур ҳис этмоқдалар. Партком мажлисларини ўтказишда, коммунистлар ҳисоботларини эшитишда шунга амал қилинаяпти. Февралда бўлиб ўтган мажлисда аҳоли фаровонлигини ошириш масаласи кўрилди. У аввалгиларидан тубдан фарқ қилди. Правление раиси, партком аъзоси Гулмурод Эшонқулов маърузасидан кейин муҳокама қизғин тортишувлар остида ўтди. Чунки эндиликда илгариги сингари қуруқ гап ва тадбирлар эмас, балки амалий иш, одамлар қорнини тўйдириш керак.

Хўжаликда 8 та цех партия ташкилоти мавжуд. Меҳнат коллективларида уларнинг таъсири катта. Айниқса Норчучук Очилова котиб бўлган 10-бригада цех партия ташкилоти фаолияти диққатга лойиқ. Унга 13 нафар КПСС аъзоси бирлашган. Улар колхознинг 8, 9, 10-бригадаларида меҳнат қилишади. Бултур ҳар учала коллектив белгиланган режаларни ошириб бажарди.

Колхоз партия комитети коммунистликка энг муносиб, ҳалол кишиларни танламоқда. Бу борада унга ҳуқуқ берилгани қўл келаяпти. Бригада бошлиғи Низом Ражабов ўтган йили КПСС сафига ўтди. Ёш коммунист юксак номни оқлаш учун ғайрат кўрсатиб ишлади. Коллектив аъзолари ҳам қараб туришмади. Натижада 58 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27 центнер ўрнига 30 центнердан пахта, 6 гектар ердан 192 тонна ўрнига 403 тонна картошка йиғиштириб олинди. Йил якунида бригада аъзолари хўжаликда энг кўп қўшимча ҳақ олдилар.

Кейинги йилларда партия аъзолигига қабул қилинган бошқа коммунистлар ҳақида ҳам шундай илиқ гаплар айтиш мумкин. Бизнингча, партия бошлаган қайта қуриш тақдири, жамиятни инқилобий янгилашни охиригача етказиш учун ҳар бир коммунист ўзини жавобгар сезиши лозим. Бошланғич ташкилотлар ўз ҳисобларидаги КПСС аъзоларининг ғоявий эътиқодида устивор туриши, муқаддас номни пок сақлаши, ўзларининг нималарга қодир эканликларини амалда кўрсатишига эришмоқлари даркор.

Э. ИБРОҲИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Тошкент районидаги Карл Маркс номли колхоз сабзавоткорлари жорий йилда эл дастурхонига ҳар қачонгидан кўп дала неъмати тортиқ этишмоқда. Бунинг учун иссиқхоналарда етарли миқдорда карам ва помидор кўчатлари етиштирилди, ерлар экишга сифатли тайёрланди. Айни кунларда ниҳоллар плёнкали майдонга кўчириб ўтқазилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Оилавий звено аъзолари Исроил ва Маъмура Саримсоқовлар. 2. Пешқадам механизатор Тўлаган Турғунов.

Л. ГУСЕЙНОВ
олган суратлар.

САХОВАТЛИ ОТАХОНЛАР

Нишон районидаги Чўли Бегимқулов номли совхоз теплица хўжалигига қарашли 4 гектар токзор ва 6 гектар боғ парваришини хўжаликнинг пенсионер отахонлари ўз зиммаларига олганлар. Бунга совхоз халқ назорати комитети раиси Чўли Жумаев раҳбарлик қилаётир. Товар Маллаев, Ҳасан Қўзибоев, Бобоқул Ҳусанов каби фидойи соҳибкорлар дарахтларга шакл бериш, буташ, тагини юмшатиш, озиқлантириш, сув шохобчаларини тартибга келтириш сингари юмушларни амалга оширишаётир.

— Узумзор ва мевали дарахтлар кўп йиллар мобайнида қаровсиз қолди. Уларнинг бир қисми қуриди. — дейди Ҳасан ота Қўзибоев. — Яқинда биз, пенсионерлар аҳвол билан яқиндан танишдик, токзор ва боғларни қайтадан тиклаш юзасидан хўжалик раҳбарияти билан маслаҳатлашиб, ишга киришдик. Ошкоралик тантанаси, пахта майдонлари қисқартирилиб, ўлкамизни боғ-роғларга буркашга эътибор берилаётгани бизларни қувонтирмоқда.

Теплица хўжалиги меҳнаткашлари ўтган уч ой мобайнида плёнкалар остидаги 46 сотих майдондан режадаги 9 тонна 200 килограмм ўрнига 12 тонна лимон йиғиштириб олишди. Помидор экилган 2 сотих ерда ҳосил пишиб етилди. Соҳибкорлар ҳозиргача аҳолига 600 килограммдан зиёд помидор етказиб беришди. Юсуф Янгибоев, Ҳамро Абдиев, Марям Дилова, Ойсара Абдиева, Маҳбуба Чориева, Майлихол Жумаева сингари фидойилар кўчат ва дарахтларни парваришлаш, ҳосилни йиғиб-териб олишда жонбозлик кўрсатишаётир.

Хўжаликда асосан 22 киши меҳнат қилади. Уларнинг иш ҳақи кейинги йилларда анча ошди.

— Хўжалик ҳисобига ўтиб меҳнат қилаётганлигимиз ютуқлар омили бўлмоқда, — дейди теплица хўжалиги бошлиғи Жўра Жумаев. — Бир йил ичида 21 минг сўм соф фойда кўрдик. Ишчиларимизнинг меҳнатдан манфаатдорлиги кўтарилди. Ўз навбатида теплицада парваришланаётган помидор, карам, болгар қалампири, бақлажон экинларидан ҳам 15 минг сўм атрофида даромад қилишни мўлжаллаб турибмиз. Жорий йилда токзор ва боғларимиздан ҳам яхши ҳосил олишни кўнглимизга тугиб қўйганмиз.

М. ҚИЁМОВ.

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

«Социалистик корхона тўғрисида»ги қонун лойиҳаси «Ер тўғрисида»ги ва «СССРда мулкчилик ҳақида»ги СССР қонунларига асос бўлган иқтисодий ислоҳот программасини рўёбга чиқаришга қаратилган. СССР Олий Совети Миллатлар Советининг халқ истеъмол моллари, савдо, аҳолига коммунал-маиший ва бошқа хизматлар кўрсатиш масалалари билан шуғулланувчи комиссиясининг қонун лойиҳасини кўриб чиқишга бағишланган мажлисида ана шу ҳақда гапирилди.

Депутатлар комитетлар ва комиссияларда ушбу қонунни тайёрлаш ва муҳокама қилиш чоғида дуч келаётган зиддиятларга мамлакатдаги аҳвол сабаб бўлмоқда. Бир томондан шу нарса равшанки, қонун бир-икки йилга мўлжалланган бўлмаслиги, унинг социалистик бозорни вужудга келтиришга қаратилганлиги қайта қуриш вазифалари билан боғлиқдир. Агар ҳозир «ҳадиксиралса», келгусида бу нарса тўсиқ воситасига айланади. Бошқа томондан, товарлар тақчил бўлган, халқ хўжалиги издан чиққан ҳозирги вазиятда аҳоли манфаатларини ҳимоя қилиши мумкин бўлган тартибга солиб турувчи механизмларга эга бўлмаган бозор сари кескин бурилиш, ўпирилиш, ҳалокат ва мисли кўрилмаган ижтимоий зарбаларга сабаб бўлиши мумкинлигини ҳамма сезиб турибди.

Қонун лойиҳасининг мажлисда қизғин баҳсга сабаб бўлган бир қанча лойиҳалари шу нарса билан бевосита боғланган. Улар орасида корхонани бошқариш муаммоси, меҳнат коллективи ўз тасарруфида қоладиган фойданинг бир қисмидан қайси шаклда фойдаланиши тўғрисидаги масала бор. Депутат Ю. М. Мариничевнинг фикрича, олинадиган ана шу фойда «иккинчи» ёки «ўн учинчи» иш ҳақи бўлмаслиги керак. Ваҳоланки, шундай қилиш ҳам мумкин. Америка ва Англия фирмалари катта қисмининг ана шу даромадни бир неча йилда бир марта, ёки ҳаммасини катта миқдорда пенсияга чиқиш вақтида тўлаши бир мунча истиқболлидир.

«Корхона кенгаки» тушунчасини жорий этиш тўғрисидаги масала катта қизиқиш уйғотди. Қонун лойиҳасини тайёрловчиларнинг фикрича, мазкур кенгашга корхона мулки сифатида банклар, министрликлар, идоралар, шунингдек меҳнат коллективининг вакиллари кирадилар. Бунда мулк вакилларининг камида учдан бир қисми меҳнат коллективи овозини ташкил этиши мумкин. Кейинчалик, меҳнат коллективи ўз корхонасини сотиб олишига қараб, бу миқдор сарфланган маблағга қараб ошиб боради. Корхона кенгаши шартнома йўли билан корхона директорини ёллайди ва унинг йиллик ҳисоботини тинглайди. Ана шу ҳисобот якунига биноан шартнома узайтирилади ёки узайтирилмайди.

Қонун лойиҳасида янги, қизиқарли қоидалар анчагина. Бутун қонуннинг бошқа вариантлари ҳам, ҳукумат, меҳнат коллективлари, олимлар таклиф этган муқобил моддалар ҳам бор. Улардан қайси бирлари қонуннинг узил-кесил вариантига киритилишини депуталар ҳал этадилар. Аммо шу нарса равшанки, мазкур қонуннинг қабул қилиниши ҳар бир граждан турмушига амалий таъсир ўтказади.

С. ЖАРКОВ,
ТАССнинг парламентдаги мухбири.

МЕҲР-ОҚИБАТ ЙЎҚОЛМАСИН!

Редакциямизга келаётган хатлар оқими кўпайди. Уларнинг муаллифлари — пахтакорлар, чорвадорлар, зиёлилар, уруш ва меҳнат ветеранлари ўз коллективларида КПСС XXVIII съездига қандай тайёргарлик кўрилаётганлиги, партия Марказий Комитетининг ҳаракат дастури лойиҳаси юзасидан билдирилаётган таклиф ва мулоҳазалар, тажриба ҳамда ташаббуслар ҳақида ҳикоя қилишган. Айни пайтда Бўка, Паркентдаги бебошликлар, ўйламай қилинаётган ишлар уларни ҳақли равишда ташвишлантираётганлиги баён этилган. Куюнчак қалб соҳиблари мамлакатимиз, республикамиз учун ҳозиргидек оғир, масъулиятли дамларда соғлом кучлар атрофига бирлашиб, қайта қуриш йўлини маҳкам туриб ҳимоя қилиш, кўп миллатли кишилар ўртасидаги ҳамкору ҳамжиҳатлик, меҳр-оқибатни мустаҳкамлашга даъват этишмоқда. Қуйида улардан айримларини келтирамиз.

ТАЪЗИМ

Бундан 30 йил муқаддам Новочеркаск инженер-ирригаторлар институтини битириб, тақдир тақозоси билан Бўз районига келдим. Чўлни ўзлаштиришга киришилган оғир дамлар эди. Бошпана, ичимлик сув, ишчи кучи муаммо эди. Бир йил шароитга мослашолмай қийналдим. Қўл силтаб юртимга қайтиб кетай десам, орият йўл қўймади. Чўлда ирригаторлар ҳаводек зарур эди.

Ёнма-ён ишлаётган одамларнинг очиқ кўнгиллиги, меҳрибонлиги, меҳмондўстлиги қалбимда илиқ ҳислар уйғотди. Улар борларини мен билан баҳам кўришди, уйларининг тўридан жой беришди. Айниқса, Зайнобиддин Зулунов, Эргашбой Қурбонов, Тожиддин Ҳошимов, Анваржон Каримов каби мироблардан ғоят миннатдорман.

Одамлар, замин меҳри шу масканда туп қўйиб палак ёйишимга сабаб бўлди. Елкама-елка туриб барча қийинчиликларни бартараф этдик. Қақроқ чўлга сув чиқди. Пахтазорлар, боғу роғлар барпо этилди. 25 йил район суғориш тармоқлари бошқармасига бошчилик қилиб ўнлаб шогирдлар тайёрладим. Ўғлим Евгений ҳам Андижон пахтачилик институтининг ирригация ва мелиорация факультетини тугатиб, Комсомолобод районидаги 7-механизациялашган кўчма колоннада ишлай бошлади. Ўзбек тилини, маҳаллий халқ урф-одатларини яхши билиб олдик. Истаган киши билан бемалол аския айтишимиз мумкин.

Ўзимча фикр қиламан. Меҳр-оқибат, ўзаро ҳурмат бор жойда ҳар қандай тўсиқ енгиб ўтилади, кўнгилдаги эзгу ният рўёбга чиқади. Бугунги кунда Бўз районида етиштирилаётган мўл-кўл оқ олтин ва бошқа ноз-неъматлар ана шу дўстлик, ҳамжиҳатлик меваси. Бироқ Фарғона фожиалари эсимиздан чиқиб, янги куч, ғайрат-шижоат билан меҳнат қилаётган бир пайтда Бўка ва Паркентдаги хунук воқеа яна ярамизга туз сепди. Бегуноҳ кишиларнинг қони тўкилганлигига ақл бовар қилмайди. Ахир бундан кимга фойдаю кимга зиён? Тўғри, миллий удумларга бепарволик, кўпгина ижтимоий муаммоларнинг вақтида ҳал этилмаганлиги маҳаллий аҳолида ранж, алам туйғуларини қўзғади. Буларнинг ҳаммаси республиканинг бир қанча районларида муаммоларни кескинлаштириб юборди. Қийинчиликларни партия ва давлатимиз ҳам кўриб турибди. Ҳаётни яхшилаш, халқ талабини иложи борича тезроқ қондиришга қаратилган тадбирлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастури бунинг ёрқин исботидир. Афсуски, баъзилар ҳаддидан ошишаяпти. Вазиятдан, баъзи кишиларнинг тушкун кайфиятидан ғаразли мақсад йўлида фойдаланишмоқда. Митингбозлик, тўс-тўполон билан мақсадга эришиб бўлмайди. Аксинча ножўя хатти-ҳаракатлар бизни асосий ниятдан беш-ўн йил орқага суриб ташлайди. Фаровон, осуда яшашни, меҳнат қилишни истасак қўлни қўлга берайлик, меҳр-оқибат ришталарини мустаҳкамлайлик.

В. ЧЕБОРЯК,
инженер-ирригатор.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ— БОШ МАВЗУ

Қайта қуришнинг ҳозирги мураккаб босқичида миллатлараро муносабатлар негизида содир бўлаётган низолар бу ишга ниҳоятда масъулият билан ёндошишни тақозо этаяпти. Пахтаобод районидаги «Пахтаобод» газетаси журналистлари район территориясида яшаб меҳнат қилаётган йигирмага яқин миллат вакиллари ўртасидаги ўзаро муносабатлар, ечимини кутаётган муаммоларни моҳирлик билан ёритишга муваффақ бўлишаяпти. Бу газетанинг етакчи мавзуларидан бирига айланган. Сўнгги бир йил мобайнида халқлар дўстлиги, унинг самараларига оид юздан зиёд мақола, ҳикоя, лавҳа ва очерклар берилди. 1989 йил сонларининг бирида районда яшаб меҳнат қилаётган уйғур миллатига мансуб кишиларнинг ҳаёти, урф-одатлари, орзу интилишларига бағишланган ранг-баранг чиқишлар қилинди. «Қозоғистон» нашриётидан қуйидаги мазмунда хат олинди:

«Уйғур тилида чиқадиган республикалараро «Комунизм туғу» газетасининг 22 февраль сонида эълон қилинган журналист Т. Қурбоновнинг мақоласини ўқиб, «Пахтаобод» газетаси бир сонини уйғурларга бағишлаганини билдик. Бу барчамизни қувонтирди. Айниқса уруш ветерани, машҳур разведкачи М. Рижабов, Ленин ордени нишондори А. Раҳмонов ўртоқларнинг жанговар фаолияти ҳаяжонли сатрларда очиб берилган. Ташаббусингизга оқ йўл.

А. АЛАХУНОВ,
«Қозоғистон» нашриётининг уйғур адабиёти редакцияси катта муҳаррири».

Ижодий коллектив анъанани давом эттириб, бир саҳифани корейслар ҳаётига бағишлади. «Москва» колхозидаги қишлоқ врачлик амбулаториясининг ходими Тамара Аннинг «Энг муҳими — аҳиллик», «Пахтаобод-3» алоқа бўлими бошлиғи Клара Кимнинг «Қарс икки қўлдан» сарлавҳали мақолалари, журналист К. Иброҳимовнинг корейс қизи Элла Хегай билан ўзбек йигити Рустамжон Қорабоевнинг ширин ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи лавҳаси кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди.

Пахтаобод ва қардош Қирғизистоннинг Бозорқўрғон районлари ерлари бир-бирига туташ. Икки дўст халқ азалдан ҳамкору ҳамфикр. «Пахтаобод» ва «Эмгек жалини» район газеталарининг қўшма сонлари ҳам улуғ ишга муносиб ҳисса қўшди. «Дўстлик ва ҳамкорлигимиз янада равнақ топаверсин» умумий сарлавҳа остида жойлаштирилган мақолаларда икки халқнинг дўстлиги, унинг самарали мевалари ҳақида ҳикоя қилинган.

Газета таҳламларини варақласангиз турли миллат ва элат вакилларининг дил сўзларини ўқийсиз.

— Ўзбекистонга келганимга 62 йил бўлди, — деб ёзади уруш ва меҳнат ветерани Козим Агаев. — Хотиним Клавдия Украинадан. Ўзим эса озарбайжон фарзандиман. Серқуёш Ўзбекистонда ўз ўрнимизни, ўз бахтимизни топдик. Оғир дамларда яхшилар қўллаб-қувватлашди. Ўз миннатдорчилигимизни садоқат, фидойи меҳнат билан қайтармоқдамиз.

Журналистлар миллатлараро муносабатлар масаласидаги муаммолар, жиддий камчиликларни четлаб ўтаётганлари йўқ. Айрим партия, совет ташкилотлари фаолиятига принципиал баҳо берилмоқда. Турли соҳа ва миллат кишиларига минбар бериб, уларни ўйлантираётган масалалар юзасидан қизғин мунозара уюштирилмоқда. Буларнинг ҳаммаси район меҳнат коллективларида соғлом муҳитни мустаҳкамлаш, оммани мақсад сари тўла сафарбар этишда муҳим омил бўлмоқда.

Т. ҚУРБОНОВ,
журналист.

СУЯНГАН ТОҒЛАРИМ

Афғонистоннинг Улан қишлоғи тоғ ён бағрида жойлашган. Шу ерда қуролдош дўстларим билан ўқ-дори ташиладиган еровсти йўлини қўриқлардик. Вазият ниҳоятда қалтис. Кутилмаганда душман қароқчилари ҳужумга ўтиши мумкин. Энг ёмони улар яна бир ҳийла топишди. Деҳқон кийимини кийиб олган қора ниятлилар хонадонларга қўл фонуси, соат, магнитафон сингари буюмларни арзонгаровга пуллаб кетишарди. Уларнинг баъзи бирларида портловчи моддалар бор эди. Мана шу йўл билан қанчадан-қанча бегуноҳ кишиларнинг қони тўкилди. Айниқса, қурбон бўлган болаларни кўрганимда анча вақт ўзимга келолмай юрардим.

Бир куни тонг отарда жанговар топшириқ олдик. Душман ҳужумини даф қилиш, қурол-яроғларни қўлга киритишимиз лозим эди. Ҳушёрлик билан тоғ оралаб борардик. Қанчалик эҳтиёт бўлмайлик, яқин ўртада мина портлади. Сурхондарёлик қадрдон дўстим Ортиқ Рўзматов, неча маротаба ўлимларни доғда қолдирган катта лейтенант Иван Гаврилов ҳалок бўлдилар. Душмандан ўч олдик. Топшириқ бажарилди. Ортга қайтаётганимизда яна мина портлади. Чап кўзимни чангаллаганча ҳушимдан кетдим. Кўзимни очсам госпиталда ётибман, аъзойи баданим қақшаб оғрирди. Тошкентда, сўнг узоқ вақт Москвада даволандим. Ёруғ жаҳонни кўрмаслик қанчалик даҳшат эканлигини ўшанда ҳис қилдим. Дўстларим кўнглимни кўтариб, қалбимда ҳаётга бўлган иштиёқни сўндиришмади. Она қишлоғимга қайтгач Хатирчи райони марказидаги кўзи ожизлар жамиятига аъзо бўлдим. Пойандоз тўқиш цехида иш бошладим. Қисқа вақт ичида ажойиб дўстлар орттирдим. Ташаббус кўрсатиб, турли тўгараклар ташкил этдик. Ойлик топшириқларни ҳам зиёдаси билан адо этаяпман.

Инсон ҳаётда дўстлари, ёру биродарлари билан ҳақиқий бахтиёрдир. Бу сўзларнинг қанчалик ҳаётий ва ҳаққонийлигига ўлим билан юзма-юз келган дамларда кўп бор ишонч ҳосил қилганман. Эзгуликка ҳамкор-у ҳамжиҳатликка нима етсин!

Н. АҲМЕДОВ,
байналмилал жангчи.

САФСАТАБОЗЛИКДАН КИМГА ФОЙДА?

БИР МИТИНГ ҲАҚИДА СЎНГГИ СЎЗ

БАРЧАГА маълумки, регионлараро депутатлар группаси, Москванинг расмий ва норасмий ҳаракатлари 25 февралда ҳаммани митингларга ва намойишларга чиқишга таклиф этдилар. Уларнинг мақсади халқ депутатлигига илғор номзодларни қўллаб-қувватлаш, шунингдек ҳукуматдан сиёсий ва иқтисодий соҳалардаги боши берк кўчадан чиқиш йўлларини излаш учун норасмий ҳаракатлар билан «думалоқ стол» атрофида учрашишга муқобил одим танлашни талаб этиш эди.

Яна шуниси ҳам маълумки, оломон оломондир. Жамият турмушидан ташвишга тушган демократлар ортидан кўчалар ва майдонларга жиноятчилар, кафандўзлар ва экстремистлар ҳам чиққанликларини неча бор кўрдик. Қуруқ сафсатадан иборат баҳс ва мунозаралар оқибатида бегуноҳ одамларнинг қони тўкилди.

Бунга мамлакат бўйича кўпдан-кўп мисоллар келтириш мумкин. Бизнинг жумҳуриятимиз ҳам бундай фожиаларнинг ўтли нуқтаси бўлганлигини биламиз. Ўзбекистондаги барча миллат кишиларининг дарди ва алами ичида. Фарғона водийсидаги ва Тошкент областидаги фожиали воқеалар, уларнинг барча ижтимоий моҳиятидан қатъи назар, у миллатлараро низо сифатида портлади.

Шу муносабат билан СССР Олий Совети ва КПСС Марказий Комитетининг, ижодий союзлар, таниқли жамоат арбоблари ва кўплаб ташкилотларнинг ташвишга тушганлиги тушунарлидир. Улар 25 февралга мўлжалланган митингларнинг кўнгилсиз оқибатлари бўлиши мумкинлигидан огоҳлантирдилар. Барча миллатга мансуб кишилар республика ҳукуматининг кўчаларда ва майдонларда рухсат этилмаган ва оқибатини олдиндан айтиш қийин бўлган намойишларни ҳамда юришларни чеклаш бўйича кўрган чора-тадбирларини тўғри тушундилар ва кенг қўллаб-қувватладилар. Дарвоқе, бундай чора-тадбирлар бошқа республикаларда ҳам амалга оширилди. Лекин митинглар бўлди. Чунки, яқинда мамлакат парламентида айтилганидек, улар «жамиятнинг юқори ҳароратда эканлигидан» далолат берарди.

Мамлакат матбуоти 25 февралдаги митинглар ҳамма жойда нормал ўтганлигидан шаҳодат берди. Бунда уларнинг ур-йиқитларсиз ўтганлиги кўзда тутилмоқда.

Ўша кунги митингбозлик демократияси амалийлик касб этдими? Яъни, унинг шиорларини, ўтган даврни ва ҳис-ҳаяжонларни тарозининг бир палласига, иккинчисига эса митингбозлик жўш урган паллада барча муаммоларимизни ҳал қилишни қўйсак, у нималар берди?

Бу саволга бир овоздан, йўқ, деб жавоб бериш мумкин!

Ҳақоратлар, ёлғон-яшиқ гаплар, воқеаларни нотўғри талқин этиш ҳамда қизғин нутқлардаги мисолларнинг исботсизлиги, митинг ташкилотчиларининг шахсий нафсониятлари ва шубҳали қарсаклар билан одамлар гапини тўхтатишни чинакам демократия деб бўлмайди. Эҳтирослар ўтида куйиб-пишиб коммунистлар, совет ходимларининг исм-шарифларини бирма-бир келтириб, уларни чалпиш, оёқ депсиниб ва залда шовқин-сурон кўтариб, бошқа фикрдаги кишиларнинг сўзларини эшитмаслик демократик плюрализмга яхши кўрсаткич бўла олмайди. Чунки митингдан кўзланган мақсад долзарб ва олижаноб бўлиб, думалоқ стол атрофида мулоқот қилиш эди. Ниҳоят, шубҳали тарихий мисолларни рўкач қилиб, суханд озлик билан шуғулланиш тарих ҳақиқатини қарор топтириш йўли эмас.

Афсуски, буларнинг ҳаммаси 25 февралда Тошкентда норасмий бирлашмалар ўтказган митингда бўлди. Митингда эълон қилинган мақсадлар олижаноб бўлиб, демократик кучларни қайта қуришни қўллаб-қувватлаш учун жипслаштириш, жумҳурият маъмурлари, партия раҳнамолари билан амалий мулоқот олиб боришнинг дастурини ишлаб чиқиш керак эди.

Митингга тўпланган «Бирлик», «Интерсоюз» ва «Демократик иттифоқ» вакиллари мазкур муаммоларни ўзларича ҳал этишга киришдилар. Бошқа ҳаракатларнинг аъзолари, шу жумладан Ёшлар иттифоқи, шунингдек яқинда ташкил этилган «Эрк»нинг ва бошқа кўплаб норасмий ҳаракатларнинг намояндалари митингда сўзга чиқмадилар. Албатта, таъбир жоиз бўлса, бу бизнинг муаммоимиз эмас. Норасмий бирлашмаларнинг қайси вакиллари сўзга чиқади, уларнинг иши. Айни пайтда кўпгина норасмий ҳаракатларнинг аъзолари Тошкент областидаги айрим районларда таҳликали вазият бўлганлиги учун митингга келмадилар, мазкур ташвишли вазият бу пайтда митингбозлик эҳтирослари билан қўшилиб кетмаслиги керак, деган мулоҳазаларга борганликлари тўғрисида фикрлар ҳам бор. Бундай позиция ҳурматга лойиқ.

Лекин митинг бўлиб ўтди. Унинг ўз мақсадларини қандай рўёбга чиқарганлиги эса биз учун бефарқ эмас. Чунки «Билимлар уйи»да сўзга чиққан ҳар икки-уч кишининг бири ўзини КПСС аъзоси эканлигини таъкидлади.

Хўш, амалда гап нима ҳақида борди?

Бу ерда кўпроқ республикамизда ўтган сайловдан қониқиш ҳосил қилинмаганлиги тўғрисида сўз юритилди. Барча нутқлар асосан норасмий ҳаракатлар вакилларининг, улар фикрича, Советларда ўз одамлари камлиги атрофида юрди.

Ўтган сайловларда демократия битта қалам, тўғрироғи шарикли авторучка ёрдамида ғалаба қозонди. Бу нарса кўзда тутилган эди. Негаки, қалам билан хоҳлаган одамингизни қолдириб, истамаган кишингизни ўчириб ташлаш қийин эмас эди.

Бу сайловларни демократиялаштириш барча муаммоларни ҳал этди, деб айтиш қийин. Қонун бузилди ва улар ошкора айтилиб, тўғриланди. Эҳтимол, митингнинг унга баҳо беришга ҳаққи бордир. Лекин у аниқ ва конкрет мисоллар ёрдамидагина баҳо бериши керак эди.

Митингда эса бундай бўлмади. «Бирлик»нинг ҳамраиси З. Ҳақназаров митингни очиб, норасмий ҳаракатларнинг Москвада қабул қилинган мурожаатномасини ўқиб берди. Унда 25 февралда электр чироқларини ўчириш ва уйларда шам ёқиш тавсия этилган эди. Шундан сўнг у асосий доклад қилиш учун сўзни ўз ҳамкасби — ҳамраис Ш. Исматуллаевга берди. Шуҳрат ака Зоҳид акага митингнинг мақсадларини айтиб ўтганлиги учун миннатдорчилик билдирди-да, ўзининг батафсил нутқини ўтган сайловларга бағишлади. Нотиқ бу сайловни алдоқчилик деб атаб, сиёсатимизнинг негизи бўлиб қолганлигини таъкидлади.

Нотиқ наҳотки шунчаларга борса? Республика партия ва ҳукумати билан мулоқот ўрнатиш мақсадида йиғилиб, республика партия ташкилотининг одамларнинг ночор аҳволидан, уй-жойлар ва озиқ-овқат етишмаслигидан, касалхоналар ва мактаблар камлигидан, меҳнатчиларимизнинг оддий кун кечириш даражаси таъминланмаганлигидан, ишсизликдан, экологик аҳволдан, Орол ва Оролбўйидаги фалокатдан қайғураётганлиги ақалли эслаб ҳам ўтилмаганлигини нима дейиш мумкин? Жамиятнинг соғлом кучларини жипслаштиришга эришиш — шундан иборатми?

Умуман олганда одамлар норасмий ҳаракатнинг намояндалари эмас, балки Марказий Комитет ва ҳукумат раҳбарлари мана шу муаммоларни Совет ҳукумати, КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми олдига қўйганлигини кўриб турибдилар. Бу масалалар ҳал этилмоқда.

Кейинги пайтларда пахта якказироатчилигига барҳам берилди. Пахтанинг ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг янги нархлари жорий этилмоқда. Салкам бир ярим миллион қишлоқ оиласи ўзларининг томорқа участкаларини кенгайтириш ҳамда уй-жойлар қуриш учун қўшимча ерлар олдилар. Биз митингбозлик билан шуғулланаётганимизда улар ўз томорқаларида янги ҳосилга замин тайёрладилар. Деҳқонларга қарз, қуйи синфларнинг ўқувчиларига бепул нонушта бериш учун ўнлаб миллион сўм маблағ ажратилди. Ветеранларга ва ногиронларга бериладиган пенсиялар ва нафақалар кўпайтирилмоқда. Шаҳарлар ва қишлоқларни қайта қуриш программалари ишлаб чиқилди. Республикада экология ва санитария муҳити соғломлаштирилмоқда. Ишсизликни йўқотиш учун фабрикалар ва заводларнинг филиаллари бунёд этилади. Ниҳоят, республикада давлат мақомини олган миллий тилга, Ўзбекистондаги барча халқларнинг маданиятига, урф-одатлари ва анъаналарига эътибор кучайтирилмоқда.

Мазкур муаммоларнинг кўпи «Бирлик»нинг дастурида тантанавор равишда эълон қилинган. Бироқ амалда уларни республиканинг ҳозирги раҳбарияти рўёбга чиқармоқда. Митингда асосий маърузачи — «Бирлик» ҳамраиси булар ҳақида лом-мим демаганлигини қандай тушуниш керак? У эса «Бирлик»дан жумҳурият халқ депутатлигига қўйилган номзодларнинг баъзилари тўғридан-тўғри ва яширин овоз бериш йўли билан сайланмай қолганлигини ҳеч қандай исботсиз далил сифатида келтирди.

Митингдаги маърузачининг мантиғига кўра агар ҳисоб-китоб қилинадиган бўлинса, унда номзоди қўйилган КПСС аъзоларининг ҳаммаси ҳам депутатликка ўта олмаганлигини нима дейиш мумкин? Лекин шу муносабат билан республика Компартияси сайлов натижаларини шубҳа остига олмаяпти-ку? «Бирлик» ҳамраиси эса сайлов натижаларини бекор қилишни талаб қилиб чиқди. Митинг бу талабни ўз резолюциясига киритди. Митинг қилаётган демократлар онгида демократиянинг соғлом кучларини жипслаштириш деб шуни тушуниладими ёки ҳокимиятга ёриб кириш интилиши борми?

Барча норасмий ҳаракатларнинг оддий аъзолари қайта қуришга ёрдам беряпмиз, деб ишонишларига шубҳа йўқ. Уларнинг айримлари кўпинча бақириқ-чақириқларни яратувчилик иши деб ҳисоблайдилар. Улар бундан бошқа йўл йўқ, деб чин дилдан ишонадилар. Мазкур ҳаракатларнинг муайян кучлари ҳам борки, улар — КПСС аъзоларими ёки аъзо эмасларми, бундан қатъи назар, ўзларининг шахсий мақсадларини кўзлаб очиқдан-очиқ иш юритмоқдалар.

«Интерсоюз» вакилларининг митингдаги нутқларига қараб баҳо берадиган бўлсак, улар бу борада «Бирлик»дан фарқ қилмайдилар.

«Интерсоюз» ижроия комитети аъзоси М. Гребенюк исломдан ва ўз динидан калималар келтириб, қарсакларни тўхтатди. Ёзувчи ва шоир номоз билан тонгги ибодатдан сўнг, фурсатни ўтказмай, комсомол ва партияда эллик йил бўлганлигини, ниҳоят уни ҳам республика Олий Советига номзодликка қўйганларини, бироқ орзусига етолмаганлигини айтиб нолиди.

У «бизнинг бошқа номзодларимиз, яъни «Интерсоюз» номзодлари — Чирков, Подпоренко ва яна номаълум бошқа киши» ҳам муваффақиятсизликка учради, деди. Битта номзод учун коллектив чув тушди, бошқа номзодга қарши унга рақобатга қўйилган номзод фойдаси учун «аппаратчилар юзта бюллетенни қутига ташладилар», «Интерсоюз»нинг номаълум вакили эса умуман партия йўли билан қаттиқ ҳайфсан олиб, ишдан қувилибди.

Биз «қутига ташланган бюллетенлар» тўғрисида билмаймиз. Бу масала митингларда эмас, балки сайлов комиссияларида ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларида текширилиши лозим. Қарсаклар ва оломон шовқин-сурони остида шахсий муддаоларни ҳал этишга уриниш ёнғин ўчоғини авиация керосини билан ўчириш истаги каби жамиятда демократик кучларни жипслаштиришга ўхшашлигига ишончимиз комил.

Худога сиғингандан кейин митингчиларни ғазаблантириш ва қиздириш таҳқирлашнинг ўзгинаси бўлди: «Бугун биздан ўч олишяпти. Биз рақибларимизни мағлуб этишимиз ҳамда ер юзида ҳақиқий авлиё кишиларнинг давлатини қуришимиз лозим».

Бутун куррада ҳақиқий авлиё кишилар давлатини барпо этиш деганда нимани тушуниш мумкин? Жаҳон коммунизми эмасмикан? Йўқ, бундай бўлмаса керак. Нафсоният устунлик қилиб турган лўттибозлик табиий равишда хом хаёл даъватларга айланиб кетади. Бинобарин, улардан бири бундай хом хаёлликдан — «рақибни мағлуб этиш»дан анча узоқда эди.

Митинг кучларни бирлаштиришга бағишландими ёки «рақиб»ни қидириб топишгами? Йиғин аввалидаёқ шундай фикр билдирилди: «Мамлакатимиз бошидан кечираётган оғир тангликдан биз зўравонлик ёки ажралиш йўли билан эмас, балки жамики демократик кучларни бирлаштириш ҳамда ҳокимият вакиллари билан амалий мулоқот олиб боришдан иборат тинч йўл орқали чиқишни таклиф этамиз».

«Бирлик» раҳбарларидан бири саналган Абдураҳим Пўлатов ҳам митингни мана шундай ўзанга йўналтиргани йўқ. У қайта қуришнинг соғлом кучларини бирлаштиришга оғиздагина тарафдор эканлиги маълум бўлиб қолди. А. Пўлатов маҳкамачиларни «фош этаркан», «Баъзи ўртоқларимизнинг гапларига қараганда, биз ўтказган митинглар ва намойишлардан кейин маҳкамачилар ўз хоналарида ўтириб шоколад билан коньяк ичишади-да, нутқларимизни кўздан кечиришади», деган сўзлардан бўлак бирон-бир ишончлироқ гап айта олмади. Бу асоссиз даъво митинг руҳига жуда мос эди. Бўкадаги ўт қўйишлар муносабати билан унинг киноясидан ақли расо кишиларнинг энсаси қотишини хаёлига ҳам келтирмаган бўлса керак.

Ҳаммага маълум воқеалар рўй берган пайтда Бўка райони марказига республика ва область раҳбарлари етиб боришди. Исталган бўкаликдан сўраб кўринг, у сизга худди шунинг учун ҳам оқибати хунук тугаши мумкин бўлган воқеаларнинг олди олинганлигини айтади. Бироқ митингда сўзга чиқувчининг фикрига қараганда, «бунинг ўрнига Бўкага кўпроқ ўт ўчириш машиналарини юбориш керак» экан. Бу ерда келиб чиққан миллатлараро низо тасодифий ҳол, деб ҳисоблайди у. Бошқа нарса эса тасодиф эмас: «Можаронинг асосий сабаби сайлов кампанияси жараёнининг ўзидир, унинг натижалари халқнинг ғазабини қўзғатиб юборди» деган хулосага нима дейсиз?

Айтайлик, балки шундайдир: Бўка халқи сайлов натижаларидан норозидир, демак, бизнинг (яъни йигирма миллион кишининг) орамизда энг онгли экан. У ҳолда зудлик билан қўшни районга кўчириб кетилган месхети турклари сайловларда «халқ»қа нима жабр қилдилар? Паркентда бўлиб ўтган кейинги қонли воқеалар ҳам сайловларда йўл қўйилган нуқсонларга қарши норозилик аломатими?

А. Пўлатов ўз эътиқодида қанчалик самимий эканлиги виждонига ҳавола. У бу масалада қай даражада бохабарлигини аниқ айтиш қийин. Ахир, А. Пўлатов биз кейинчалик юмшоқроқ қилиб «қайноқ» дея таърифлашга одатланган нуқталарда бир зумдаёқ ҳозиру нозир бўлади-да. Ўша ерларда республика партия ва ҳукумат раҳбарларининг сўзларига учмасликка даъват этар экан, ўйлаймизки, ўзи «Бирлик»нинг ҳаракат дастурига зид иш қиляпти. Маълумки, мазкур программа Ўзбекистонда яшаб турган ҳамма миллатларни дўстликка ва равнақ топишга ундайди.

У ҳақиқатни қай даражада виждон билан излаётганини ҳар ким ўз ақлу фаросатига қараб пайқаб олаверади. А. Пўлатов митингда сўзлаганида исботловчи далиллар келтиргани йўқ. Фақат «Мен буни ҳамиша исботлаб бера оламан», дейиш билан чекланди. Синалган усул.

СССР халқ депутати В. Золотухин митинг кун тартибида қандайдир бурилиш ясашга уриниб кўрди. У сайловлардан, унинг иккинчи босқичидан ташқари тангликдан чиқишнинг яна бир йўли борлигини, бу маъмурлар билан давра суҳбати ўтказиш эканлигини эслатди. Ҳозирги пайтда бизни нима ажратиб турганлигини эмас, балки мос келадиган умумий нуқтаи назарни излашимиз керак. Олдимизда турган вазифа бирлашишдан ҳамда демократия учун биргаликда куч-ғайрат сарфлаб курашишдан иборат, деди у.

Ана шундай истакдан сўнг митинг ўз вазифаларини ҳал этиш йўлини тутдими?

Назаримизда, шундай бўлмади. Аксинча, нотиқлик санъатидан кибрланиш сезилиб турди. Кимдир тўпланганларни Европадаги воқеалардан хабардор этди, Россиядаги бир қатор область партия комитети котиблари истеъфога чиқишганини, деҳқонларимизнинг ночор аҳволини тилга олиб ўтди. Ваҳолонки, партия ва ҳукуматимиз томонидан бу ҳақда аллақачонлар айтилган эди. Орол фожиасига эътиборни жалб этилди. Афсуски, бу масалани ҳал қилиш ҳозирча на маҳкамачиларнинг, на норасмий тузилмалар аъзоларининг қўлидан келмаяпти.

Гап шу даражага бориб етдики, даҳшатли миш-мишларни айрим тоифадаги кишилар эмас, балки «маҳкамачилар» тарқатишаётган, турли миллат одамларини экстремистлар ва бузғунчилар эмас, «юқори»дан туриб гиж-гижлашаётган эмиш.

Нима ҳам дейиш мумкин?! Митингда ҳар бир одамга буни тушунтириб чиқишнинг иложи йўқ, чунки бу ерда муайян тоифадаги кишилар бўлишади. Ҳар қалай, қора бўҳтон ҳақиқат юзига бу ерда ҳам парда тортиши мумкин. Бордию кимдир шундан фойдаланиб, «халқ ичига кириш»ни истаса, митингдаги бемаъниликни ўз ақлининг кашфиёти қилиб кўрсатишга уринса-чи?

Унда нима қилиш керак?

Мана сизга митинг йўли билан «бирлашиш»...

Бу ерда баъзилар қарсаклар остида «Бирлик»ни сиёсий партия деб эълон қилишни талаб этдилар, митинг жазавасида бу ҳаракатда кўплаб коммунистлар ҳам борлигини, бирорта сиёсий партия, шу жумладан КПСС ҳам икки партияга мансубликка йўл қўймаслигини хаёлларига ҳам келтирмадилар.

Ниҳоят, кимдир митингларни ҳар куни ўтказдиришни ёқлаб чиқди, тўпланганларни ўзининг ана шундай кашфиётидан баҳраманд этишга уринди. Бироқ митинглар билан одамларнинг қорнини тўйдириш, уларни маънавий қадриятлар билан бойитиш, Оролни сақлаб қолиш, шаҳар ва қишлоқларимиз устини қоплаб турган экологик қатламни тарқатиб юбориш мумкин эмаслигини унутиб қўйгани аниқ.

Шундан сўнг Озарбайжон ва Ўзбекистонда ҳалок бўлганлар ҳақидаги шеърлар ўқилди, Бокудаги аҳвол хусусида Болтиқбўйи газеталаридан кўчирмалар тилга олинди. Сайлов кампаниясини қайтадан бошлаш таклиф этилди. Нефть ва газ саноати министрлиги бошқармаси бошлиғининг ўринбосари И. Бўриев ҳаммага маълум бўлган ўз таржимаи ҳолини гапириб берди, аммо бироз бошқачароқ талқин қилди. У ўзига ажратилган вақтнинг деярли ҳаммасини тўпланганларни ҳушёрликка чақиришга бағишлади.

Унинг сўзларини бўлиб қўйишди, митингда зерикиш бошланди. Дадахон Ҳасанов сўз олганидан кейин яна жонланиш рўй берди. У Фарғона водийсининг уч области номидан гапиришга ваколати борлигини айтди. Митинглар ўтказиш учун юқори минбарлар ва В. И. Ленин номидаги майдонни талаб этиш ваколатли нотиқнинг энг муҳим накази бўлди. Акс ҳолда сариқ чақага ҳам арзимайдиган кўпдан-кўп фармонлар чиқяпти, агар Тошкентнинг марказий майдони берилмаса, бу ҳақда у норасмий ҳаракатдаги сафдошлари, шунингдек деҳқонлар онгига етказиш имконига эга эмаслигини айтди. Митинглар ана шу майдонда ўтказилса, ҳамма эшитар экан.

Буларнинг ҳаммаси гулдурос қарсаклар остида янгради. Бу ҳам бутун митинг хусусиятини яққол тарзда кўрсатиб турарди. Амалий йўл-йўриқ қани? Демократик кучларни бирлаштириш-чи? Мулоқот олиб бориш ва давра суҳбати ўтказиш учун ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш-чи? Буларнинг ҳаммаси унутиб қўйилди! Ақл ва ҳис-туйғулар дабдабали сўзларга тобе бўлиб қолди. Ана шундай «тадбирлар» билан кўпдан буён сохта обрў орттириш авжига чиқяпти. У Тошкентда туғилган эмас, аммо шу ерда ўзига росмана қароргоҳ топди.

«Бирлик» нега рўйхатга олинмади? Марказий Комитет айбдор. Нима учун «Пахтакор» ёмон ўйнаяпти? Мустақиллик зарур, шунда у жаҳонда биринчи командага айланади.

Халқ тақдиридан ташвиш чекаётган, тангликдан чиқиш йўлини кўрсатиб беришга қодир «демократлар» митинги шундай даражада ўтиши керакми?

Республиканинг иқтисодий мустақиллиги ҳақида биринчи бўлиб унинг Компартияси гап очди-ку. Мамлакатимиз учун жуда қийин иқтисодий шароитда, кўпдан-кўп масалаларни Ўзбекистон ҳукумати ҳал этмоқда. Бунинг учун озмунча маблағ керакми? Ана шу муаммолар митингчи сўзамолларга озиқ берувчи муҳит бўлиб қолмоқда. Шундай қилиш инсофданми?

«Минбардаги даҳанаки жанг» митингни уюштирувчиларга ҳам ноқулай туюлгандир. Бошқарувчи нотиқнинг сўзини бўлди. Бироқ демократик нутқбоз белгиланган тартибга бўйсунгиси келмасди. Энди бошладим, сўзимни бўлманг, бизда демократия! — деди у.

Яна давом этди. «Мен Туркистонни қайта тиклашни талаб қиламан! Ўзбекистон, Қирғизистон, Туркманистон, Қозоғистон бирлашсинлар, бу Туркистон бўлади!»

Қўшиқчига шубҳали «талаблар» қўйишга уч область эмас, балки бутун Ўрта Осиё республикалари ваколат беришганга ўхшарди. Тўғри, у Тожикистонни тилга олмади. Ё ўша жумҳуриятдан ваколат олмаган, ё бўлмаса Ўрта Осиёда қанча республика борлиги эсидан чиқиб қолган. Балки Тожикистон хусусида ўзининг баъзи чуқур қарашлари бордир.

Нотиқ йўл-йўлакай бир қатор муаммоларни ҳам ҳал этиб ташлади. Унинг гапига қараганда, асли туркистонлик бўлиб ҳозир хорижда яшаётганлар аждодлар тупроғига қайтишлари керак экан. Дадахонга маълум бўлишича, «эндиликда улар Ватанни соғинишаётган» эмиш. Айни пайтда Гитлер ювиндихўри, «чет элда биз учун курашаётган» Боймирза Ҳайитни ўзлари билан бирга олиб келишлари шарт экан.

Нотиқнинг фикрлаш қамрови шу қадар кенг, ҳамма нарсадан бохабар эди-ки, худди шу ерда, митингнинг ўзида Ўзбекистоннинг мунтазам армиясини тузиш, руслардан қўйилган республика раҳбарларини алмаштириш, Бухоро амирлиги тарихини қайта кўриб чиқиш, яна кўпдан-кўп таклифларни қалаштириб ташлади. Чамаси, бу муаммоларни ҳал этишга «демократлар» кучи етмаслигини билди шекилли, қўшиқчи бу ишда худонинг мададкор бўлишини таъкидлади. Фақат қўшиқ айтмади. Митинглар Катта майдонда ўтадиган бўлганидан кейин ашула айтишга ваъда берди.

Бошқарувчи митинг мавзуи демократия, бирлашиш, конструктив мулоқот йўлини излаш эканлигини эслатиб ўтишга мажбур бўлди. Март ойида бутун республика бўйлаб умумий митинг ўтказилади, ўшанда биз ўз ижтимоий ва сиёсий масалаларимизни ўртага қўямиз, деди.

Яна ҳар ким ўз дардини айтиб нола қилаверади. Республика Олий Советига кимдир сайланмай қолганидан афсусланишди. Биз бугунги кунда шармандаларча унутиб юборган Турон сингари гуллаб-яшнаган ва очиқ давлатга яқинлашсак, чакки бўлмас эди, дейишди.

Бирлашиш ва мулоқот йўли қандай бўлди?

«Демократик иттифоқ» вакили Людмила Петрановская маъмурлар билан ҳеч қандай давра суҳбати ўтказмасликни талаб қилди. Ҳукуматни алмаштириш керак эмиш. Акс ҳолда Ўрта Осиё региони миллатлараро эҳтирослар авж оладиган майдонга айланиб қолади, кескинлик кучайиши керак бўладиган бир пайтда у тўп еми вазифасини ўтайди. Низолар рўй берса, биз ҳам ишга киришамиз. Сизу бизга қўли қон бўлган ҳукумат билан музокара олиб боришни таклиф этишяпти. Демократлар ичида ҳозирча бирлик йўқ экан, давра суҳбатига ўтиришдан маъно нима, биз ўз шартларимизни ўтказа олмаймиз-ку? — деди. Шундан сўнг жамоалар, миллий иноқлик, террористик тузум ва империя ҳақида англаш қийин бўлган фикр-мулоҳазалар билдирилди. Ниҳоят, митинг ташкилотчилари «қозоқ йигити» деб таништиришган Иброҳим Жуманов «Интерсоюз» вакилларига «аниқ талаблар қўйди» — республиканинг рус раҳбарларидан бирини лавозимидан олиш, «бу ўзбек халқида русларни олиб ташлаш керак деган фикр туғилмаслиги» учун шундай қилиш ҳақида қарор чиқариш лозимлигини айтди.

Г. Баҳромов «ишдан олиш» муаммолари бўйича фикр юритди. У «ҳозирги ҳукуматга умуман ишончсизлик билдириш»ни қатъиян талаб этди. Д. Абдураимов яна Бирлашган Туркистон масаласини тилга олди. Сўнгра мустақил Шарқ ҳақида гап очдилар.

Шаҳар партия ходимлари чўчиброқ сўзладилар. Улар асосан ишда коньяк ва қаҳва ичмасликларини исботлашга ҳаракат қилишди. Залда ғала-ғовур бошланиб кетди. Марказий сайлов комиссиясининг раиси Т. Собитов сўзлаётганида ҳам шовқин тўхтагани йўқ. Митингчилар «адолатсиз сайловлар» ҳақида шунча кўп гапиришганига қарамай вазиятни моҳият эътибори билан аниқлашга уриниб ҳам кўрмадилар, балки Марказий сайлов комиссияси раҳбари ваколат доирасига кирмайдиган саволларни ҳам қалаштириб ташлашди. Аппарат имтиёзлари барҳам топганидан кейин «Бирлик» рўйхатга олинадими? — деб сўрашди.

«Демократларнинг» шовқин-сурони ва тўс-тўполони остида «Тошкент халқини сўйил ишлатиб» сайловларга ҳайдаб боришгани, «кўп болали оналар Марказий Комитет биносига яқинлашганларида уларни сўйил билан савалашгани» ҳақидаги савол-хулосалар авжига минди.

Яна «аппарат» шахсларини муҳокама қилишлар, яна бўлиб ўтган сайловлардан норозиликлар... Бўкада республика раҳбарлари эмас, балки «Бирлик» вакиллари тартиб ўрнатишганини камтарона эслатиб қўйишди. «Бизнинг бугунги митингимиз жуда чиройли ўтди» дея мақтанишдан ор қилишмади. Пировардида иккита таклиф янграб эшитилди: демократик кучлар бирлашишлари керак, ҳукумат билан мулоқот ўтказиш ҳамда «қандайдир масалаларни, хусусан демократик ҳукумат тузиш масаласи»ни ҳал этиш лозим!

Бундай митингдан қандай таассурот қолади? Унинг резолюциясини қисқача эслайлик — сиёсий, иқтисодий ва миллатлараро таназзулдан келишувлар йўли билан эмас, балки жумҳуриятнинг демократик кучларини бирлаштириш ва раҳбарият билан «Давра суҳбати» шаклида амалий мулоқот олиб бориш йўли билан чиқиш, бўлиб ўтган сайловлар натижаларини бекор қилиш, яқин вақт ичида Конституция доирасида барча ҳаракатларни рўйхатга олиш, Ўзбекистон ССР Конституциясининг 3 ва 6-моддаларини (партиянинг раҳбарлик роли ва демократик централизм ҳақидаги) бекор қилиш.

Принцип жиҳатидан олганда буларнинг ҳаммасини қабул қилса бўлади. Тошкентда ўтказилган митинг ўз резолюцияси бандларини «биринчи ўқишдаёқ» қабул қилгани йўқ — буларнинг ҳаммаси СССР Олий Совети ва КПСС Марказий Комитети Пленумига қадар муҳокама қилинган. Митингда қабул қилинган резолюция «тўғри» муҳокамаларга қарши янгиликларга тўла эмас. Сайловлар якунларини бекор қилиш ҳақидаги масалага келсак, аслида бу митинглар ҳал қиладиган вазифа эмас.

Гап бошқа ёқда. Резолюция «аппарат»нинг эскича анъанаси бўйича тайёрланган, унда илгаритдан кўпгина муаммолар, жумладан, митинг қарсаклар остида бақириб-чақириб айтган нозик муаммолар ҳам акс этмаган. Акс ҳолда Туркистонни ташкил этиш, Боймирза Ҳайитга таъзим қилиш, Демократик иттифоқ дастури асосида ҳокимият билан келишув ҳақидаги «қарорларни» ҳам унга қўшишга тўғри келарди.

Аммо беманигарчилик митингда қатнашган қизиққон кишиларни ҳовуридан туширмади.

Фақат митингдан олинган сабоқ қолди. Унинг якуни ана шундай.

Бизнинг дунёга янги келган хилма-хил сиёсий қарашларимиз ҳали оёқларида зўрға турибди. «Демократлар» ҳозирча тўлқинда бўлиниб сузишяпти, уларни фақат умумий норозилик кучи ниқтаб турибди. Уларда фақатгина сиёсий тажриба эмас, балки оддий сиёсий маданият ҳам йўқ. Унда партиянинг ўз муқобил ҳаракатларига берилган эркинликдан КПСС-га, умумий хонадонимиздаги хотиржамликка зарарли тарзда, шахсий нафсониятларни қондириш учун — пировардида ҳокимият учун курашда фойдаланилади.

Ҳокимият учун ҳамма вақт курашиб келинган. Аммо маданияти юксалган жамиятда бу ахлоқсизликкача бориб етадиган «ҳар қандай йўллар билан» қилинмайди. Ҳар ҳолда: сен ўзинг бу ҳокимиятга ва унинг халқига нима берасан, деган савол бизни қийнамоғи керак. «Бундай бўлмаслиги керак, мен буни хоҳламайман», деб вайсақилик билан ҳамма нарсани инкор этишдан олдин «Хўш, мен ўзим нима бераман?» деган саволни ҳам қалбимизда у билан ёнма-ён чоғиштиришимиз даркор. Ҳокимиятга, халққа, болалар ва хотин-қизларга, Бўкага ва Оролга нима бера оламан, деган саволни ҳам қўйиш лозим.

Тошкентда ўтказилган митингда қатнашган демократлар бу борада нималар қила оладилар ва нима қилишга тайёрлар? Буни ҳатто уларнинг ўзлари ҳам хаёлларига келтиришмаган. Ҳа, Фарғона, Боку, Душанбе, Паркент — булар дардчил жамиятнинг яраларидир. Ҳозирча уларни коммунистлар ва ҳукумат «аппаратчилари» даволашмоқда. Ҳамма вақт ҳам моҳирлик билан ва қонун паноҳида ҳал қила олишаётгани йўқ, албатта. Бироқ ҳамиша боши берк кўчадан чиқиш йўлини топишга сабот билан интилиб, даволашмоқда. Шунингдек, улар халқ кулфатларининг — ишсизликдан то социал ҳимояланганликкача бўлган барча яраларни ҳам даволашмоқда.

Бизнинг митингимиз эса ҳамон аллақачоноқ очилган яраларни «очиш» билан машғул. Узоққа бориб ўтиришнинг ҳожати йўқ. У кескинликни юмшатмайди. Аксинча фактларни бузиб кўрсатиши, уқувсизлиги, тарихий шапкўрлиги, эҳтиросларнинг жумбушга келиши билан ва ҳеч ҳожати бўлмаган жойда қарсакбозлиги билан бундай кескинликни кучайтиради.

Оммавий равишда кўчалар ва майдонларга чиқишга даъват этар эканмиз, биз ана шулардан хулосалар, ҳар биримиз шахсий сабоқлар чиқариб оламизми?

Ҳозирча эса бу митингдан кейин бўлиб ўтган рухсат этилмаган намойишдан сўнг Паркент ўт ичида қолди...

Айнан ана шу митингдан сўнг Оққўрғон ва Алимкентда вазият барқарорлигига путур етди.

Ниҳоят, шу митингдан сўнг «Бирлик» етакчилари русларга қарши тарғиботни очиқчасига юргиза бошладилар.

Барча даражадаги норасмийлар, албатта, бундан буён ҳам 25 февралда бўлган ўша митингда ўз кучларини бириктирганликларини таъкидлайверишлари мумкин.

Аммо мазкур митинг руҳини ва халқ орасида юрган нотинчликни ўша «Бирлик»нинг ҳали яна амалга ошириладиган тадбирларидан келиб чиқадиган билиб бўлмас воқеалар билан таққослайдиган барча соғлом фикрли кишилар учун шу нарса аёнки, мазкур митингда миллатчилик йўналишини иккинчи ўринга олиб чиқишга уринилди, унчалик демократик бўлмаган кучларнинг ўзига хос кўриги ўтказилиб, уларнинг тактикаси ишлаб чиқилди.

«Демократлар томонидан» қўзғатилган кишиларга ўз келиб чиқиши билан ёқмаётган барча одамларни республикадан ташқарига «босқичма-босқич қувиб чиқаришга» даъват этувчи яширин варақаларда бундай тактика амалга ҳам оширилмоқда.

Кимнидир бегона қон ҳиди сархуш қилмоқда.

Давлат ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари барча жангариларни қуролсизлантириш, жамиятни экстремистик гуруҳлар ва уларни руҳлантирувчилардан, оммавий тартибсизликлар ҳамда қирғинларнинг ташкилотчиларидан, миллатчилик, шовинизм, ирқчилик ва диний мутаассибликни тарғиб этувчилардан тозалаш вақти келганлигига ишонч ҳосил қилгунига қадар яна қанча қон тўкиларкин?

Ҳозирча эса қилмишлари учун жазосиз қолиш ҳоллари митингбозлик хуружига ҳам, қурбонлар келтираётган бош-бошдоқликларга ҳам йўл бермоқда.

Дунё овози

● БЕРЛИН

Бу ерда Германия Демократик Республикаси халқ палатасининг сессияси очилди. Ҳозирги таркибдаги парламент аъзоларининг бу икки кунлик учрашуви 18 мартга белгиланган сайлов арафасидаги сўнгги учрашувдир. Мамлакат давлат ҳокимияти олий органининг кун тартибига 16 та қонун лойиҳасини ва бошқа қонун ҳужжатларини муҳокама қилиш киритилган.

Халқ палатаси касаба союзлари тўғрисидаги қонунни кўпчилик овоз билан тасдиқлади. ГДР конституциясига ўзгартишлар киритилди, унга мувофиқ касаба союзлари энди меҳнаткашларнинг партиядан ташқари мустақил бирлашмалари ҳисобланадилар. Касаба союзлари меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга тайёр ва қодирдирлар.

● ПРАГА

ЧССР Федерал мажлиси президиуми 1990 йилнинг 8 ва 9 июнь кунлари ЧССР Федерал мажлисига сайлов ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Чехияда халқ палатасининг 101 депутати ва Словакияда халқ палатасининг 49 депутати сайланиши белгилаб қўйилди.

Бу сайлов биринчи марта ЧССР олий қонун чиқарувчи органи яқинда қабул қилган сайлов тўғрисидаги янги қонунга мувофиқ ўтказилади.

● ВАШИНГТОН

Бу ерда АҚШ президенти Жорж Буш ва Вашингтонга расмий ташриф буюрган Италия Бош министри Жулио Андреотти билан учрашув бўлди. Маъмуриятнинг юқори мансабли вакили музокаралардан сўнг суҳбат асосан Европа муаммоларига, АҚШнинг Европа билан ҳамда Европа иқтисодий ҳамжамияти билан ўзаро муносабатларига тааллуқли бўлганлигини айтди.

Германияни бирлаштириш муаммоси учрашувнинг асосий мавзуларидан бири бўлди. «Бош министр ва президент, — деди бу ерда давлат секретарининг Европа ва Канада ишлари бўйича ёрдамчиси Рэймонд Сайтц, — чегаралар тўғрисидаги масалани ва Европада пайдо бўлган барча чегаралар тан олинишини, бу эса Европа барқарорлигининг бир қисми эканлигини муҳокама қилганлар... Уларнинг иккови Европадаги чегараларнинг дахлсизлигини қўллаб-қувватладилар».

Учрашув чоғида икки герман давлати, шунингдек СССР, АҚШ, Франция ва Британиянинг Германияни бирлаштириш тўғрисидаги масалани ҳал этишда қатнашиши омилларини муҳокама қилишга катта эътибор берилди.

(ТАСС).

Ҳар ҳафта шанба сонида

Мўйчинак

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими Аббос МУҲИДДИН таҳрири остида

БИР БАЛОСИ БЎЛМАСА...

Темирчининг тушига тақа кираркан. Фарғона шаҳар 8-қурилиш трестига қарашли ҳунар-техника билим юрти ходими О. Магай икки хонали уйини уч хоналикка алмаштириш пайида юрарди. Шундай илинж билан шаҳар ижроия комитетига қадам ранжида қилди. Қора чарм қопланган эшик олдида бир зум тараддудланиб қолди. Бу ижроком раисининг биринчи ўринбосари (собиқ) З. Холиқовнинг хонаси эди.

— Мумкинми?

— Хизмат?!

О. Магай ўринбосар ҳузуридан оғзи қулоғида чиқди. Қўлида — уч хонали уйга эга бўлганлиги тўғрисида ижрокомнинг 152-сонли қарори. «Тушунадиган» одамнинг садағаси кетсанг арзийди! Уй деб чирқиллаб юрганлар озми? Магайдан уч йил олдин навбатда турган 8-трест ишчиси В. Хайриев ижрокомга учрашганди, унга катта кўчани кўрсатишди.

Уй-жойлар ҳисоби ва тақсимоти бўлими бошлиғи В. Козиков ҳам кимни «сийлаш»ни билади. Сувни лойқалатиб балиқ тутишнинг ҳадисини олган. Ё пирим деди-ю, навбатда турганлар рўйхатини бир зумда чийлаб ташлади. Натижада 51-, 91-, 145-ўринлардаги М. Мендибоева, С. Каримов, С. Устинов бир «сакраб» рўйхатнинг бошига чиқишди ва ҳаш-паш дегунча уй-жойли бўлишди. Бу ҳали ҳолва. Бўлим бошлиғи умуман рўйхатда бўлмаган Т. Қорабоева, Т. Устинов, М. Фармонов кабиларни аввалига хўмрайиб қарши олган бўлса, охирида уларни мамнун кузатди. Кўп ўтмай улар ҳам янги уйларнинг калитларини қўлга олдилар.

В. Козиков ҳам ҳозир «собиқ». Лекин «Союзмонтажлегпром» ташкилоти ходими А. Ложков, «Авиатор» кооперативи хизматчиси В. Панин ва бошқалар ҳамон унинг соясига салом беришга тайёр. Боиси, шу зотнинг «шарофати» билан икки-уч хонали уйларда ҳовли тўйи ўтказишди-да. Фарғона шаҳридаги қариялар уйи ҳамшираси Ш. Сиддиқова эса ўн йилдан бери навбат кутади. Беш жон билан тор жойда сиқилиб яшаяпти. Қата, деб ўйламанг. У бундоқ чон уй тегиши номаълум. Ёрдам сўраб не-не идораларга бош урмади. Бефойда.

Фарғона уй-жой хўжаликлари тресги бўлим бошлиғи (собиқ) И. Грицаевни фаришатрофига разм солса, мушугини пишт дейдиган йўқ. Ишни ўз-ўзига «хизмат» кўрсатишдан бошлади. «Коммунист» кўчасидаги бир хонали уйини уч хоналикка алмаштириб олди. Бетимнинг қалини жонимнинг ҳузури, дегани шу-да. Бошқалар иш битириш учун ижроком билан бирлашма ўртасида ойлаб сарсон бўлаётган бир пайтда С. Осмонов, Н. Бахтиёров каби «бахтиёр»лар И. Грицаевнинг фатвоси билан хоналарини осонгина айрибош қилишга муваффақ бўлдилар. Ўзбилармонга қонун чикора. Ж. Фатьянова, И. Протасов, К. Аблякимовлар ҳам уй-жой бирлашмасининг рухсатисиз квартираларини енг ичида алмаштириб олишди.

Фарғона шаҳар, «Новатор» кўчасида яшовчи Э. Каримова анчадан бери Қувадан тагжойлик бўлиш орзусида эди. Астойдил йиғласа, сўқир кўздан ёш чиқаркан. З. Холиқов билан гаплари тезда қовушди. Биргалашиб сувдан ҳолва ясашди: Э. Каримова гўё Қува шаҳар, Ленин кўчасидаги 12-уйда истиқомат қилувчи М. Алимова билан турар жой «алмаштирган»лиги ҳақида сохта ҳужжат тайёрланди. Аслида Қувада Ленин номли кўча ҳам, 12-уй ҳам йўқ эди. Қалбаки ҳужжатларга кўзини чирт юмиб имзо чеккан Қува шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари Х. Рустамов наҳотки бундан бехабар бўлса? Ишонгинг келмайди...

Фарғона шаҳрида 97 та уй бўш, «эгасиз». Тўғриси, эгаси бор-у, лекин ҳеч ким яшамайди. Эшикларига отнинг калласидек қулф осиқлиқ. Ҳолбуки, нобоп шароитда қийналиб яшаётганлар, йиллаб навбат кутиб, овораи жаҳон бўлаётганлар қанча!

Қинғирлик, кўзбўямачилик қандай пардага ўралмасин, уни эл кўзидан яшириб бўлмайди. Даъвомиз қуруқ бўлмаслиги учун бир-иккита далил келтирайлик. Фарғона шаҳар, «Ўзбекистон» кўчасидаги ЖЭКка қарашли 6-уй тўрт йилдан бери ҳувиллаб ётибди. Молия ходими Б. Тоиров ўрнига дўпписини посбон қилиб, шахсий участкасида яшаяпти. Тинчлик кўчасидаги 19-уй политехника институти ўқитувчиси Х. Рустамов тасарруфида. Лекин 1986 йилдан бери у ерга қадам босмайди. Шаҳар озиқ-овқат савдоси идораси ходими Б. Исмоилов ҳам қўш уй эгаси. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин.

Юқоридаги нуқсонлар область халқ назорати комитети ўтказган текширишда тўла очиб ташланди. Қилмиш қидирмиш. Айбдорлар тегишли «насиба»сини олиши аниқ. Область уй-жой ва коммунал хўжалик ишлаб чиқариш бирлашмаси (бошлиғи В. Горюнов) тармоқдаги ғайриқонуний ишлар, нохуш воқеалар олдида томошабин бўлиб қолаётганга ўхшайди. Мўътабар идораларнинг раҳбарлари кўтарилган масала юзасидан ўз сўзларини айтишлари лозим. Токи бу бошқалар учун сабоқ бўлсин.

С. РЎЗИМАТОВ,
Н. ТОШЕВ.

Мўйчинакка мактуб

МАҚТАНГАННИНГ УЙИГА БОР

Билмайин тикан босган жабрини тортаберар экан. Биз Ленин номли совхознинг 6-участкасида яшаймиз. Турар жойларимиз нобоплигидан 1982 йилда хўжалик маъмуриятига янги уй сўраб ариза бергандик. Сабр қилсанг, ғўрадан ҳолва битаркан. 1988 йилда «Ўнта кооператив уй тайёр, хоҳлаганлар олаверсин» деган хушхабар тарқалди. Ўшанда одамларнинг суюнганини кўрсангиз. Нархини сўрамай нарвон олдим, дегандек баъзи нуқсонларига аҳамият бермай, янги уйларга кўчиб киргандик. Энди эса пушаймонмиз. Ҳавойи гапларга ишониб, алданган эканмиз. Мақталган уйларнинг усти ялтироғу ичи қалтироқ: табиий газ йўқ, водопровод сувидан бебаҳрамиз. Телефон ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Йўл хароб, ўйдим-чуқур. Шу сабабли қишда лой кечиб, ёзда чанг ютиб юрибмиз.

Биз бу ҳақда совхоз раҳбарларига, Сурхондарё область ижроия комитетига бир неча бор мурожаат қилганмиз. Бироқ амалий тадбирдан дарак йўқ. Афтидан, қайта қуриш шамоли биз томонларга етиб келмаганга ўхшайди.

Қимматли Мўйчинак! Сўнгги умидимиз сендан. Хўжалик оғирини енгил қилаётган ишчи-хизматчилар, уларнинг оилалари ҳақида ким қайғуради? Халқ депутатлари Ленин йўли район Совети ижроия комитетидаги мутасадди ўртоқларга шу хусусда газета саҳифасида сўз берсанг, деб...

П. САИДОВ,
О. АННАМИРЗАЕВА,
Ч. ҚОРАХОНОВ

ва бошқалар (жами 10 имзо).

ЛОФЧИЛАР ДАВРАСИДА

Садир лофчи суҳбатдошига мақтанди:

— Тунов куни денг, бозордан битта говмиш сотиб олгандим. Сизга ёлғон, худога чин, жонивордан сут ўрнига бир челакдан сарёғ олаяпмиз.

— Э, саломат бўлинг! — қийқириб кулди Будир лофчи. — Бизнинг говмишга етишига ҳали анча бор экан. Сигир эмас, хазина. Жониворнинг бир елинидан сут, иккинчисидан сарёғ, учинчи елинидан пишлоқ, тўртинчисидан сузма олаяпмиз. Хотин идиш ювиб улгурмаяпти.

* * *

— Парвариш зўр бўлса, читтак ўрдакка айланиши мумкин экан-ей, — деди товуқбоқар лофчи. — Қишда Марғилондан олиб келган жўжам азбаройи боқувнинг зўридан бургутдек товуқ бўлди. Тухумининг катталигини айтмайсизми? Нақ кўзивой тарвуздай.

Ҳамкасби гапни илиб кетди:

— Ундай бўлса, бизди товуқнинг зотидан экан. Ҳали ёш-да, шунинг учун тухуми майдароқ. Ишдан келсам, йўлакка тухум қилиб қўйибди. Уйга киролмай қайтиб келаяпман. Жон оғайни, ёрдам беринг, шу тухумни думалатиб ҳовлига киритайлик.

* * *

Бригадир лофчи:

— Бу йил ерга шундай ишлов бердикки, уруғ ташланса, эртагаёқ униб чиқади, индинига ҳосилга киради, — деган эди, қўшни бригадир ундан оширди:

— Ерингиз ориқ экан-да, жигар. Эринмасангиз, бизнинг бригадага ўтинг. Тупроқ худди ошган хамирдек лорсиллаб турибди. Кеча кетмонни эсдан чиқариб қолдирган эканман, эрталаб бориб кўрсам, кетмон дастаси илдиз отиб, шох чиқариб турибди-да!

Ямин ҚУРБОН

ЎЗ ОВУЛИ БАҚОВУЛИ

Фельетон

Эшик ғийқ этди-ю очилди ғира,
Каклидек йўрғалаб кирди Хатира.
Юзу кўзларида чарақлаб жило,
Айтари борлигин қилди у имо.
Ахир, у директор котибаси-да,
Гукради мисли мушк майин сасида:
«Оға, бир кимсадан ариза тушди.
Кўринур у кимса эслигу ҳушли.
Гапларни, воҳ-воҳ-воҳ, маъниснлир зич,
Маъники, бамисли чархланган қилич.
Дастида дипломи, экан агроном,
Шарифи Қулмондир, исмидир Баҳром.
Олайлик, ғайрати уриб турур жўш!
Ахир, агрономлик ўрни турур бўш!»
«Биламан Баҳромни, чўрткесар, қайсар,
Биз гўё эшак тош, у эса гавҳар.
Бу масалада, ҳимм, бўлинг-а огоҳ,
Илдиз қадаса у, бизга қазир чоҳ!
Бизга билағонлар шарт эмас, англанг,
Пўстак бўлса-да, вей, баёвин танланг!
Бўлсин аммамизнинг қўйидек мўмин,
Не десак, хўп десин, бурмасин бўйин.
Шунда совхозимиз — ўз овулимиз,
Шунда биз бу овул баковулимиз».
Котиба не десин, кулди-да маъсум,
Чиқди ҳузуридан тишлагандек мум.

ХАНДА

— Кимдан юз сўм пул олсам экан-а? Шуни ўйлаб икки кечадан бери сира ухлаёлмаяпман.

— Э, олдинроқ айтмабсан-да!

— Нима, қарз бермоқчимидинг?

—Йўғ-э, уйқу қочганда ичадиган дорим бор эди. Шундан озроқ берардим.

* * *

— Эрим нарсаларини эҳтиёт қилиб қўйишни билмади-билмади-да, — деди бир аёл дугонасига шикоят қилиб. — Кеча ҳамёнини бир соат излаб тополмасам-а.

* * *

— Якшанба куни томорқада ишлаётгандим. Бир пайт қарасам, жўяк ичида кумуш танга ётибди. Дарров олиб киссага солдим-да, яна кавлайвердим. Қарасам, яна бир сўм. Ё тавба, дейман ўз-ўзимга. Орадан бир минут ўтар-ўтмас, тағин бир сўм... Шундай қилиб кетма-кет ўнта бир сўмлик танга пул топдим.

— Хазина кўмилган бўлса-я!

— Йўқ. Кейин билсам, чўнтагим тешик экан...

Тўпловчи: Ё. ШОЙМАРДОНОВ.

ТЎРА: — Бугун қабул куни эмас. Нега гапга тушунмайсанлар!!

М. ЖЎРАЕВ чизган расм.

Муҳтарама онахонларимиз, мунис опа сингилларимизнинг 8 Март—Халқаро байрами куни малакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида тантанали нишонланди. Ҳаёт ижодкорлари шарафига дилдан олқишлар айтилди, уларни қийнаётган мушкул муаммолар хусусида куйиб-ёниб гапирилди, эзгу ниятлар билдирилди.

Орджоникидзе районидаги иттифоқимизга машҳур бўлган лимон хўжалигида ўтказилган байрам кечасини таниқли соҳибкор Зайниддин Фахриддинов бошқарди. У аёлларимизнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришга қўшаётган ҳиссаларига юксак баҳо бериб, хотин-қизлар меҳнатини енгиллаштириш, аёл назокати ва нафосати ривожи учун уларга имконият яратиб бериш зарурлигини таъкидлади.

Тантанага ташриф буюрган «Билим» жамияти Тошкент область бўлимининг хотин-қизлар ўртасида зиё тарқатувчиси, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик илмий-тадқиқот институтининг илмий ходими, тарих фанлари номзоди Муборак Юнусхўжаева (юқоридаги сурат) қайта қуриш, демократия ва ошкоралик даври бахш этган эркин шамол, дилбар аёлларимизга қилинаётган ғамхўрлик намуналари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, хотин-қизлар қадриятини кўтариш борасида амалга оширилаётган тадбирлар ҳақида гапириб берди. Унинг маърузасини хўжалик аҳли (ўртада) диққат-эътибор билан тинглади.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети ҳузуридаги ўзбек қўшиқчилар ансамблининг яккахон хонандаси Озода Назарова (пастдаги сурат) бошлиқ бир гуруҳ санъаткорлар байрам шодиёнасига янада файз киритдилар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Мамлакат биринчилигида бўлиб ўтган илк учрашувлар ишқибозларни мамнун этди. Энди Европа кубоклари учун мусобақалар улар эътиборини тортмоқда. Куни кеча бир неча учрашув ўтказилди. Маълумки, кейинги йилларда ниҳоятда оммавийлашган қитъа совринлари учун баҳсларнинг илк босқичида олти совет командаси кураш бошлаганди. Афсуски, турдан турга уларнинг сони камая борди. Эндиликда бир «Днепр» коллективигина мусобақаларда қатнашмоқда. Днепропетровсклик футболчилар Европа чемпионлари совринн учун беллашувларда мамлакатимиз спорти шарафини ҳимоя қилмоқдалар. Улар куни кеча чорак финал мусобақаларида Португалия чемпиони «Бенфике» клуби билан учрашдилар. Лиссабонда ўтган бу матчда майдон эгаларининг омади келди. Учрашув тақдирини ягона тўп ҳал этди.

Жавоб матчи 21 март куни Днепропетровскда ўтади.

ХОККЕЙ

Олтин медаллар учун курашаётган кучли ўн коллектив яна икки турдан сўнг мамлакат биринчилигини ниҳоялайди. Куни кеча Москва динамочиларининг Горькийда маҳаллий торпедочилар билан матчи кескин кураш остида ўтди. Меҳмонлар фақат бир шайба фарқ билан (2:1) майдон эгаларини енгдилар. Бу ғалабадан сўнг уларнинг очколари 71 тага етди. Динамочилар иккинчи ўринда бораётган «Химик» коллективидан икки очко кўп тўплашди.

Бутун мавсум давомида карвонбошилик қилиб келган воскресенсклик хоккейчилар Киевда маҳаллий «Сокол» командасига 3:4 ҳисобида ютқазиб қўйдилар. Улар жамғармасида 69 очко бор.

Олтин медалларга яна бир даъвогар — Москва армиячилари қимматли икки очкони қўлга киритдилар: ўз майдонларида Минск динамочиларини қабул қилиб, 6:2 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Бу турнинг бошқа учрашувлари натижаси билан танишинг: «Спартак» (Москва) — «Динамо» (Рига) — 5:2, «Торпедо» (Ярославль) — «Крилья Советов» (Москва) — 0:2.

ФИГУРАЛИ УЧИШ

Канаданинг Галифакс шаҳрида ўтаётган жаҳон биринчилигида совет спортчилари яна ўз маҳоратларини намойиш этаяптилар. Жуфт бўлиб фигурали учишда москвалик Е. Гордеева билан С. Гриньковга тенг рақиблар топилмади. Улар тўртинчи марта ҳурмат шоҳсупаси нинг юксак поғонасига кўтарилдилар.

Иккинчи ўрин канадалик М. Брассер — Л. Эйслер жуфтлигига насиб этди. Улар илк маротаба кумуш медаллар соҳиби бўлдилар.

Учинчи ўринни олган совет фигурачилари ленинградлик Н. Мишкутенок билан А. Дмитриев бронза медаллари билан тақдирланишди.

ГАНДБОЛ

Чехословакияда ўтаётган жаҳон биринчилигида саралаш учрашувлари ниҳоясига етди. Уларни Совет ва Швеция гандболчилари муваффақиятли якунладилар. Ярим финал баҳсларида зафар қучиб, ўз гуруҳларида биринчи ўринни олган бу командалар финалда ўзаро куч синашадилар.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА КЎРИНГ

11 МАРТ, ЯКШАНБА

● ЎзТВ I

17.30 «Касблар ҳақида ҳикоялар».
18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Скрипкада ўйнашни орзу қилган паҳлавон». Мультфильм.
18.15 «Мушоҳада». Оилавий болалар уйлари ҳақида.
18.50 «Сув — ҳаёт манбаи». 2-кўрсатув.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Насиба». Фильм-концерт («Ўзбектелефильм»).
20.30 «Ахборот».
20.50 Танбур ва дутор тароналари.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Шароф Бошбеков. «Эшик қоққан ким ўзи?». Видеоспектакль.
23.30 Янгиликлар.
23.35 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
10.00 «Хивача ажрим», «Подолянка». Фильм-концерт.
11.00 «Шафқатсиз романс». Бадиий фильм. 2-серия (рус тилида).

* * *

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Шунингдек, цирк ҳам». Телефильм.
18.50 «Китобчанинг викторинаси».
19.30 «Телетомошабин ҳамроҳи».
20.00 «Ҳафта». Информацион программа.
20.30 Борис Нататиев куйлайди.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Лейтенант Некрасовнинг айби». Бадиий фильм.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Чакалакзорда». Мультфильм.
9.25 «Спортлото» тиражи.
9.40 «Омадли аёллар». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия — «Вера».
10.55 Ёшлар хабарномаси. «Депутатлар мактаби».
11.25 «Кинопанорама».
12.55 Коллаж (реклама, эълонлар, ахборот).
13.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.

* * *

17.00 Болалар учун фильм. «Қизча отасини излайди». Бадиий фильм («Беларусьфильм»).
18.30 «Икки қалб». Анжела Чумак куйлайди. Кишиневдан кўрсатилади.
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
19.50 «Пульс-90». Биз ва экономика.
20.30 Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. Хотин-қизлар. Эркин программа. Канададан кўрсатилади.
21.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
22.00 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Сайлес Марнер». Телевизион бадиий фильм (Буюк Британия телевидениеси).
23.30 «Мезон». «Либераллар ва консерваторлар» мавзуида адабий баҳс. 1-кўрсатув.
23.50 «Қўшиқнинг туғилиши». Минскдан кўрсатилади.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.

Ўқув программаси

9.15, 12.05 «Ғилдиракда самога». Илмий-оммабоп фильм.
9.45, 10.35 Теварак-атроф билан танишиш. 2-синф. Хушфеъл бўлсам.
10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.55 «Ҳамма нарсани билишни истайман!». Киножурнал.
11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Тарих. 8-синф. Н. М. Карамзин — рус тарихчиси.

*

13.05 «Капалакнинг парвози». Телевизион ҳужжатли фильм.
13.25 Такрорий телефильмлар сеанси. «Оддий нарса ҳақида ҳикоя» («Ленфильм»).

* * *

17.30 «Ўтмиш хаёлимда». Севги ва оилавий бахт ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
18.00 Жан Тер-Меркерян чалади (АҚШ). А. Хачатурян. Скрипка ва оркестр ижроси учун концерт. Ерevaндан кўрсатилади.
18.45 Мультфильм.
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
19.30 «Вертикаль». «Кўзларимга бир қара». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. В. Шукшин ҳаётининг сўнгги йиллари ҳақида («Экран»).
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Хрюша — халоскор».
20.45 Бородин номли Давлат квартетининг концерти.
21.35 Гандбол. Жаҳон чемпионати. Эркаклар. Финал. Чехословакиядан кўрсатилади.
22.45 И. Архипова ҳамда СССР Давлат телерадиоси Катта симфоник оркестрининг концерти. Дирижёр — В. Андропов.
23.45 Спидвей. Жаҳон чемпионати. Финал. Швециядан кўрсатилади.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 03154. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1152. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12